

Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2002/03:117 Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp jämte fem följdmotioner och ytterligare 37 motionsyrkanden från allmän motionstid åren 2002 och 2003. I propositionen föreslår regeringen nya delmål under miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* som ett komplement till den miljömålsstruktur som riksdagen tidigare godkänt. I propositionen lämnas också förslag om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i vissa fall skall få meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att se till att varor har en viss sammansättning, återanvändbarhet eller återvinningsbarhet. Regeringen föreslår vidare att vissa lagar om retursystem med pant för dryckesförpackningar upphävs och att det i miljöbalken i stället införs regler om föreskriftsrätt för retursystem för vissa förpackningar. Regeringen föreslår dessutom att reglerna i bilskrotningslagen (1975:343) kompletteras med bestämmelser om hur skrotningsavgiften betalas samt hur ränta beräknas respektive betalas och återbetalas. Vidare föreslår regeringen att kommunen skall utöva den lokala tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i bilskrotningslagen och bestämmelser som meddelats med stöd av den lagen samt att kommunen ges möjlighet att besluta om de förelägganden eller förbud som behövs för att dessa bestämmelser skall efterlevas. Regeringen föreslår också att det i bilskrotningslagen skall införas en bestämmelse om straff för den som utan auktorisation bedriver yrkesmässig bilskrotningsverksamhet. Slutligen föreslås i propositionen att regeringen får riksdagens bemyndigande att sälja statens aktie i Sydkraft SAKAB AB. Motionerna från allmän motionstid omfattar huvudsakligen frågor med anknytning till kretsloppsstrategin. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 27 reservationer och två särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Bakgrund.....	8
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	9
Utskottets överväganden.....	11
Samordning och utveckling av strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp.....	11
Delmål för återvinning av matavfall.....	15
Ytterligare delmål.....	18
Förbränning av avfall.....	19
Skatt på avfall som förbränns.....	21
Deponering av avfall.....	23
Naturvårdsverkets ansvar m.m.....	24
Tydliggörande av avfallsinnehavarens ansvar.....	26
Producentansvaret för förpackningar och returpapper m.m.....	27
Farligt avfall från hushållen.....	29
Kommunernas ensamrätt till hanteringen av farligt avfall.....	30
Varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet m.m.....	32
Returdryckesförpackningar.....	35
Bilar m.m.....	39
Slutförvaring av kvicksilver.....	42
Bygg- och rivningsavfall.....	44
Ikraftträdande av lagförslag m.m.....	46
Försäljning av statens aktie i Sydkraft SAKAB AB.....	46
Giftfri miljö och sanering av förorenade områden.....	47
Övriga frågor.....	48
Motioner från allmänna motionstiden 2003.....	50
Reservationer.....	51
1. Samordning och utveckling av strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp, punkt 1 (kd).....	51
2. Samordning och utveckling av strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp, punkt 1 (c).....	52
3. Hållbarhetskommision, punkt 2 (fp, kd, c).....	52
4. Avfallsmängden och resurssnåla kretslopp, punkt 3 (kd, c).....	53
5. Delmål för återvinning av matavfall, punkt 4 (m).....	53
6. Ytterligare delmål, punkt 5 (fp).....	54
7. Ytterligare delmål, punkt 5 (kd).....	55
8. Förbränning av avfall, punkt 6 (m).....	55
9. Skatt på avfall som förbränns, punkt 7 (m).....	56
10. Skatt på avfall som förbränns, punkt 7 (fp).....	56
11. Skatt på avfall som förbränns, punkt 7 (c).....	57
12. Naturvårdsverkets ansvar m.m., punkt 9 (m).....	57
13. Naturvårdsverkets ansvar m.m., punkt 9 (fp).....	58

14. Farligt avfall från hushållen, punkt 12 (kd).....	58
15. Kommunernas ensamrätt till hanteringen av farligt avfall, punkt 13 (fp).....	59
16. Varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet m.m., punkt 14 (m, fp, kd).....	60
17. Kretslopps försäkringar m.m., punkt 15 (fp).....	60
18. Kretslopps försäkringar m.m., punkt 15 (c).....	61
19. Returdryckesförpackningar, punkt 16 (m).....	61
20. Returdryckesförpackningar, punkt 16 (fp).....	62
21. Returdryckesförpackningar, punkt 16 (kd).....	63
22. Returdryckesförpackningar, punkt 16 (c).....	64
23. Bilar m.m., punkt 18 (kd, c).....	65
24. Gräsklippare m.m., punkt 19 (kd).....	65
25. Slutförvaring av kvicksilver, punkt 20 (m, fp, kd, c).....	66
26. Bygg- och rivningsavfall, punkt 21 (m).....	67
27. Övriga frågor, punkt 24 (c).....	67
Särskilda yttranden.....	68
1. Skatt på avfall som förbränns, punkt 7 (mp).....	68
2. Gräsklippare m.m., punkt 19 (mp).....	68
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	69
Propositionen.....	69
Följdmotioner.....	69
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002.....	71
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	74
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	76

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Samordning och utveckling av strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ25 yrkande 5, 2002/03:MJ26 yrkande 3, 2002/03:MJ27 yrkande 2, 2002/03:MJ428 yrkande 8 i denna del och 2003/04:MJ474 yrkande 16 i denna del.

Reservation 1 (kd)

Reservation 2 (c)

2. Hållbarhetskommision

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ26 yrkande 2, 2003/04: MJ472 yrkande 1 och 2003/04:Bo253 yrkande 17.

Reservation 3 (fp, kd, c)

3. Avfallsmängden och resurssnåla kretslopp

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ27 yrkande 1, 2002/03: MJ270 yrkandena 1, 3 och 4, 2002/03:MJ428 yrkande 8 i denna del och 2003/04:MJ474 yrkande 16 i denna del.

Reservation 4 (kd, c)

4. Delmål för återvinning av matavfall

Riksdagen godkänner regeringens förslag om nya delmål till miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö (avsnitt 6.2.1). Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:117 punkt 2 och avslår motionerna 2002/03: MJ24 yrkande 1, 2002/03:MJ27 yrkande 6 och 2002/03:MJ270 yrkandena 5 och 6.

Reservation 5 (m)

5. Ytterligare delmål

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ26 yrkande 4, 2002/03: MJ432 yrkande 12 och 2003/04:MJ400 yrkande 7.

Reservation 6 (fp)

Reservation 7 (kd)

6. Förbränning av avfall

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ24 yrkande 2 i denna del, 2002/03:MJ315 yrkande 21, 2002/03:MJ428 yrkande 8 i denna del, 2002/03:MJ489 yrkande 8 och 2003/04:MJ474 yrkande 16 i denna del.

Reservation 8 (m)

7. Skatt på avfall som förbränns

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ24 yrkande 2 i denna del, 2002/03:MJ26 yrkande 7, 2002/03:MJ27 yrkande 4, 2002/03:MJ428 yrkande 8 i denna del och 2003/04:MJ474 yrkande 16 i denna del.

Reservation 9 (m)

Reservation 10 (fp)

Reservation 11 (c)

8. Deponering av avfall

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ428 yrkande 8 i denna del och 2003/04:MJ474 yrkande 16 i denna del.

9. Naturvårdsverkets ansvar m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ24 yrkande 3, 2002/03:MJ26 yrkande 1, 2002/03:MJ251 och 2003/04:MJ472 yrkande 30.

Reservation 12 (m)

Reservation 13 (fp)

10. Tydliggörande av avfallsinnehavarens ansvar

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 15 kap. 5 a §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:117 punkt 1 i denna del.

11. Producentansvaret för förpackningar och returpapper m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ26 yrkande 8 och 2002/03: MJ27 yrkande 3.

12. Farligt avfall från hushållen

Riksdagen avslår motion 2002/03:MJ432 yrkande 14.

Reservation 14 (kd)

13. Kommunernas ensamrätt till hanteringen av farligt avfall

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ26 yrkandena 5 och 6 och 2003/04:MJ472 yrkande 29.

Reservation 15 (fp)

14. Varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 15 kap. 7 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:117 punkt 1 i denna del och avslår motionerna 2002/03:MJ24 yrkande 4, 2002/03:MJ25 yrkande 4 och 2002/03:MJ26 yrkande 11.

Reservation 16 (m, fp, kd)

15. Kretsloppsförsäkringar m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ26 yrkande 9, 2002/03:MJ27 yrkande 8 och 2002/03:MJ315 yrkande 19.

Reservation 17 (fp)

Reservation 18 (c)

16. Returdryckesförpackningar

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 15 kap. 7 a § och lag om upphävande av vissa lagar avseende retursystem med pant för dryckesförpackningar. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:117 punkt 1 i denna del och avslår motionerna 2002/03:MJ24 yrkande 5, 2002/03:MJ25 yrkandena 1–3, 2002/03:MJ26 yrkande 10, 2002/03:MJ27 yrkande 5, 2002/03:MJ225 yrkandena 1–3, 2002/03:MJ315 yrkande 20, 2002/03:MJ337, 2003/04: MJ240 och 2003/04:MJ242 yrkandena 1–3.

Reservation 19 (m)

Reservation 20 (fp)

Reservation 21 (kd)

Reservation 22 (c)

17. Övriga ändringar i miljöbalken

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken, i den mån förslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:117 punkt 1 i denna del.

18. Bilar m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i bilskrottningslagen (1975:343). Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:117 punkt 1 i denna del och avslår motionerna 2002/03:T466 yrkande 33, 2002/03:MJ211, 2002/03:MJ377 yrkande 7, 2002/03:MJ428 yrkande 6 och 2003/04:T563 yrkande 1.

Reservation 23 (kd, c)

19. Gräsklippare m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ377 yrkande 8 och 2003/04:T563 yrkande 2.

Reservation 24 (kd)

20. Slutförvaring av kvicksilver

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ24 yrkande 6, 2002/03:MJ26 yrkande 12 och 2002/03:MJ27 yrkandena 9 och 10.

Reservation 25 (m, fp, kd, c)

21. Bygg- och rivningsavfall

Riksdagen avslår motion 2002/03:MJ24 yrkande 7.

Reservation 26 (m)

22. Försäljning av statens aktie i Sydkraft SAKAB AB

Riksdagen bemyndigar regeringen att sälja återstående aktie i Sydkraft SAKAB AB (avsnitt 10). Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:117 punkt 3 och avslår motion 2002/03:MJ23.

23. Giftfri miljö och sanering av förorenade områden

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ217 och 2002/03:MJ319.

24. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:MJ27 yrkande 7 och 2002/03: MJ311.

Reservation 27 (c)

Stockholm den 16 oktober 2003

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Alf Eriksson (s), Lennart Fremling (fp), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Kjell-Erik Karlsson (v), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Jan Andersson (c), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Christin Nilsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Anders Bengtsson (s) och Marie Wahlgren (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I maj 2003 lämnade regeringen till riksdagen proposition 2002/03:117 Ett samhälle med giffria och resurssnåla kretslopp. I propositionen föreslår regeringen att riksdagen antar förslag bl.a. till ändringar i miljöbalken och bilskrotningsslagen (1975:343), godkänner nya delmål till miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* samt bemyndigar regeringen att sälja återstående aktie i Sydkraft SAKAB AB. Förslagen bygger på en uppgörelse mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna och återges i *bilaga 1*. Lagförslagen återges i *bilaga 2*. Med anledning av propositionen har fem motioner (s, m, fp, kd, c) med totalt 35 yrkanden väckts. Utskottet har valt att i detta sammanhang därutöver behandla ett antal motioner från allmänna motionstiden 2002 och 2003 med yrkanden som nära sammanhänger med de frågor som behandlas i propositionen. De motioner i betänkandet som väckts under allmänna motionstiden 2003 har utskottet funnit utgöra upprepningar av tidigare väckta motioner och behandlas därför i förenklad form. Samtliga motioner återfinns i *bilaga 1*.

Utskottet har i ärendet uppvaktats av representanter för Svenskt Näringsliv, Återvinningsindustrierna, Svensk Dagligvaruhandel, Förpackningsinsamlingen, Svenska Renhållningsverksföreningen samt plast- och kemiföretagen Hydro Polymers AB, Akzo Nobel Base Chemicals AB och Boliden Mineral AB.

Bakgrund

Riksdagen godkände år 1999 ett system med 15 nationella miljö kvalitetsmål (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183 och prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU03, rskr. 2001/02:36). De nationella miljö kvalitetsmålen är formulerade utifrån den miljö påverkan natur- och kulturmiljön tål och definierar det tillstånd för den svenska miljön som skall vara uppnådd inom en generation. Målen skall ge ledning för att bedöma vad en hållbar utveckling på miljöområdet innebär och därigenom vara vägledande vid tillämpning av bestämmelserna i miljöbalken. Målen utgör kursen för miljöarbetet på alla nivåer i Sverige och i arbetet såväl inom EU som i andra internationella sammanhang. Riksdagen godkände år 2001 ett antal delmål för miljö kvalitetsmålen. Enligt delmålen skall en viss miljö kvalitetsmål vara uppnådd eller vissa förändringar vara genomförda vid en viss tidpunkt för att miljö kvalitetsmålen skall kunna uppnås inom en generation. Delmålen avser i de flesta fall läget år 2010. Miljö kvalitetsmålet *Giffri miljö* kompletterades med beslut om delmål under våren 2001 (prop. 2000/01:65, 2000/01: MJU15, rskr. 2000/01:269). Delmål för miljö kvalitetsmålet *Begränsad kli-*

matpåverkan beslutades under hösten 2001 (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02: MJU10, rskr. 2001/02:163). Våren 2002 beslutade riksdagen om ytterligare ett delmål under miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* (prop. 2001/02:128, bet. 2001/02:BoU14, rskr. 2001/02:291). Riksdagen har också beslutat om en strategi för effektivare energianvändning och transporter, en strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp samt en strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:36). Strategierna skall vara vägledande i arbetet med att uppnå miljö kvalitetsmålen. Strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp (kretsloppsstrategin) bidrar främst till att uppnå miljö kvalitetsmålen *Giftfri miljö*, *Ingen övergödning*, *Begränsad klimatpåverkan*, *Skyddande ozonskikt* samt *God bebyggd miljö* genom att öka resurseffektiviteten och för att minska läckage av gifter och näringsämnen. Kretsloppsstrategin omfattar framför allt strömmarna av material och produkter under hela deras livscykel. Strategin har inte vidareutvecklats sedan den först presenterades i propositionen om Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:36).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår i denna proposition mål, strategier och åtgärder för att fortsätta utvecklingen mot ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp.

Regeringen anser att den tidigare inriktningen på avfallspolitiken bör fortsätta och utvecklas enligt den inom EU beslutade avfallshierarkin. Många nya styrmedel har beslutats under senare år samtidigt som engagemanget hos olika aktörer har ökat kraftigt. Det ställer stora krav på att systemen är trovärdiga inför fortsättningen. Viktiga aspekter är då lättillgängliga system och tydliga regler för vad som gäller. Konsumenterna och en miljöriktig hantering är då det som måste stå i fokus tillsammans med en hänsyn till lokala och regionala förutsättningar. Kommunerna bör få ett större inflytande över informationen och planeringen på områden där producentansvar gäller, detta samtidigt som producentansvaret för förpackningar och returpapper kvarstår och utvecklas.

I den här propositionen presenteras åtgärder som syftar till att förstärka den struktur som tidigare har slagits fast. Avfallshanteringen skall tydliggöras inte bara som ett miljöproblem utan också som en fråga om infrastruktur samtidigt som det centrala planeringsansvaret tydliggörs och den centrala uppföljningen utvecklas och stärks. Det finns anledning att komplettera styrmedlen för att utifrån bl.a. ekonomiska och praktiska förutsättningar i större utsträckning få till ett ekologiskt omhändertagande av avfall i enlighet med avfallshierarkin. Det är nödvändigt att både mängden avfall och dess farlighet minskar. Regeringen avser bl.a. att tydliggöra kommunernas ansvar för hushållens farliga avfall. Vidare presenteras regeringens inställning att kvicksilver skall förvaras permanent djupt ned i berg.

Regeringen föreslår nya delmål under miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* som ett komplement till den miljömålsstruktur som riksdagen beslutade i april 1999 (bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183) samt i november 2001 (bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:36). Vidare redovisar regeringen sina avsikter att utse Naturvårdsverket som huvudansvarig för samordning av strategin för att nå ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp.

Den som innehar avfall ansvarar för att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Regeringen föreslår att detta ansvar kommer till tydligt uttryck i lagtext. För att främja en minskad uppkomst av avfall och en hälso- och miljömässigt godtagbar hantering av avfall föreslås också att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att se till att varor har en viss sammansättning, återanvändbarhet eller återvinningsbarhet. I fråga om andra varor än förpackningar föreslås en sådan föreskriftsrätt gälla endast om föreskrifterna behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

I fråga om plast- och metallförpackningar för konsumtionsfärdig dryck föreslås att lagen (1991:336) om vissa dryckesförpackningar och lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium upphävs och att det i miljöbalken i stället förs in ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att producenterna skall se till att sådana förpackningar omfattas av retursystem och se till att retursystemen utformas så att de genom utbetalning av pant eller premie uppmuntrar att förpackningarna lämnas tillbaka till systemen.

I fråga om bilsrotning föreslås att reglerna i bilsrotninglagen (1975:343) om förfarandet vid uttag av skrotningsavgift skall kompletteras med bestämmelser om hur avgiften betalas samt hur ränta beräknas respektive betalas och återbetalas. Vissa av ändringarna är av rent redaktionell art. Därutöver föreslås att kommunen skall utöva den lokala tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna i bilsrotninglagen och bestämmelser som meddelats med stöd av den lagen. Det föreslås också att kommunen ges möjlighet att besluta om de förelägganden eller förbud som behövs för att dessa bestämmelser skall efterlevas. Vidare föreslås att det i bilsrotninglagen skall införas en bestämmelse om straff för den som utan auktorisation bedriver yrkesmässig bilsrottningsverksamhet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft i fråga om retursystem för förpackningar för konsumtionsfärdig dryck den dag regeringen bestämmer, i övrigt den 1 april 2004.

Avslutningsvis föreslås att regeringen får riksdagens bemyndigande att sälja statens aktie i Sydskraft SAKAB AB.

Utskottets överväganden

Samordning och utveckling av strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens överväganden om hur strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp skall utvecklas. Utskottet avstyrker i samband därmed två motionsyrkanden (fp, c) med förslag om hur kretsloppsstrategin kan utvecklas vidare, två yrkanden (kd, c) med krav på forskningsprogram, ett yrkande (fp) om en hållbarhetskommission samt fem yrkanden (kd, v, c) med förslag till åtgärder för att minska avfallsmängden, alla på den grunden att utskottet genom vad regeringen anför finner yrkandena huvudsakligen tillgodosedda. Jämför reservationerna 1 (kd), 2 (c), 3 (fp, kd, c) och 4 (kd, c).

Propositionen

Regeringen anser att Naturvårdsverket bör ges huvudansvaret för samordning och utveckling av strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp. Regeringen avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att återkomma med förslag på hur strategin kan utvecklas vidare.

Motionerna

I motion 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 3 om avfallspolitiken anges att beslut om återvinning bör baseras på en helhetsbedömning. I en sådan bör transporter, miljöeffekter av återvinningsmetoden, energivinster mellan återvinning och nyproduktion, alternativ till den energi som utvinns via söpförbränning, etc. ingå. Den regionala beslutsnivån bör enligt motionärerna tilldelas ett stort ansvar att tillsammans med Naturvårdsverket utarbeta den regionala strategin för återvinning.

Enligt motion 2002/03:MJ25 (kd) yrkande 5 har från Naturvårdsverkets sida uttalats att det är nödvändigt med ytterligare forskning med tvärvetenskaplig inriktning som stöder utvecklingen mot hållbar produktion och konsumtion. Motionärerna delar denna uppfattning och efterlyser ett forskningsprogram som stöder utvecklingen mot hållbar produktion. Forskningsprogrammet bör innehålla såväl naturvetenskapliga som samhällsvetenskapliga och humanvetenskapliga aspekter.

Enligt motion 2002/03:MJ428 (c) yrkande 8 (delvis) bör forskningen och utvecklingen av småskalig resursåtervinning utökas.

En hållbarhetskommision bör enligt motion 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 2 tillsättas för att finna de systemfel som motverkar hållbar utveckling. Motionärerna anser att kretsloppsproblematiken bör ingå i uppdraget för en sådan kommission.

Enligt motion 2002/03:MJ27 (c) yrkande 2 måste avfallshanteringen ta hänsyn till det stora flödet av kemikalier i samhället och de brister som i dag råder i kemikaliepolitiken. En ökad mängd naturfrämmande ämnen i samhällets produkter måste följas av en ökad ansträngning att skilja dessa ämnen från avfall som läggs på deponi, förbränns eller behandlas på annat sätt. För att sluta kretsloppen krävs enligt motionärerna rena material som inte medför att gifter anrikas i kretsloppen. De framhåller vidare att miljömålet *Giftfri miljö* även borde omfatta mål för utsortering av miljöfarligt avfall. De främmande ämnen som redan är ute i samhällets system är enligt motionärerna ett problem, och man måste undvika att dessa okontrollerat diffunderar ut i ekosystemen.

Staten bör enligt motion 2002/03:MJ270 (v) yrkande 1 anta en strategi för att successivt minska den totala mängden avfall. För att nå miljömålen och för att sluta kretsloppen måste avfallsmängderna successivt minska. Dagens linjära system innebär två avgörande fel, dels att naturresurserna förbrukas och tar slut, dels att de i stället förvandlas till avfall eller sopor som hamnar i luften, marken eller vattnet. I motionen anförts vidare att en uthållig tillväxt måste vara möjlig samtidigt som avfallsmängden minskar. Dagens producentansvar berör endast förpackningar och ett antal produkter. Producentansvaret måste därför breddas och få högre kvalitet. Tillverkarna eller producenterna måste ta ansvar för alla slags produkter och material. Det räcker enligt motionärerna inte med att det finns ett producentansvar för vissa material eller produkter (yrkande 3). Det behövs dessutom mer enhetliga system av varugrupper för t.ex. flaskor och burkar. Det behövs också tydligare märkning och mer enhetlig märkning av material och produkter. Vidare behövs ett pantsystem och olika typer av miljöbonus för dem som utför själva återvinnings- och sorteringsarbetet (yrkande 4). Det är enligt motion 2002/03:MJ27 (c) yrkande 1 hög tid att göra något åt det stora materialflödet i samhället och bygga välfärden och den ekonomiska tillväxten på annat än resurser som mynnar ut i en ökad avfallsmängd. Motionärerna anser därför att miljömålet *God bebyggd miljö* måste omformuleras så att målet faktiskt kommer att innebära ett krav på att avfallsmängderna minskas. Politiken måste verka för att målet nås genom lagstiftning och olika former av ekonomiska styrmedel. Enligt motion 2002/03:MJ428 (c) yrkande 8 (delvis) behövs förslag till att minska den totala avfallsmängden sorterat respektive osorterat avfall.

Utskottets överväganden

Utskottet delar motionärernas i motion 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 3 uppfattning att avfallspolitiken bör baseras på en helhetsbedömning. Som påpekas i propositionen är ett väl fungerande omhändertagande av avfall en av de nödvändiga infrastrukturerna i samhället, i vissa delar jämförbar med el- och

värmeförsörjning, vatten- och avloppshantering samt trafiknätet. Avfallshandlingens infrastruktur omfattar såväl insamling och transport som omhändertagande i olika former. Såväl hushåll, offentliga verksamheter som företag är beroende av att offentliga eller privata aktörer erbjuder sig att ta hand om avfallet. Mot bakgrund härav anser utskottet i likhet med regeringen att en myndighet bör utses att ansvara för att utveckla samordningen och uppföljningen av strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp. Som regeringen påpekar har Naturvårdsverket tidigare utsetts som ansvarig myndighet för de övergripande miljömålsfrågorna, varför det är lämpligt att Naturvårdsverket får ett övergripande ansvar även för att samordna och utveckla strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp. I denna uppgift ligger också att samordna övriga miljömålsmyndigheter. Rollen som samordningsansvarig för kretsloppsstrategin kommer som regeringen påpekar inte att innebära att Naturvårdsverket övertar miljömålsmyndigheternas ansvar att följa upp och utveckla respektive miljö kvalitetsmål. Den innebär inte heller att Naturvårdsverket övertar de berörda aktörernas ansvar för att åtgärder vidtas. Utskottet delar regeringens uppfattning att Naturvårdsverket bör återkomma med förslag om hur kretsloppsstrategin kan utvecklas ytterligare. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2002/03: MJ26 (fp) yrkande 3 i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad regeringen anför.

Det framhålls i propositionen att en väl fungerande forskning och utvecklingsverksamhet är av avgörande betydelse för att kunna upptäcka problem och för att ständigt pröva och ifrågasätta valda lösningar och uppställda mål. Utskottet instämmer i bedömningen att forskningen om hållbar utveckling bör samordnas och bör omfatta både grundläggande och problemorienterad forskning. Det bör dessutom särskilt påpekas att ett fortsatt aktivt deltagande i den internationella forskningen är en förutsättning för att Sverige skall kunna ha stort inflytande i de internationella överenskommelser som måste nås för att avvärja miljöhoten. Forskning om miljö kvalitetsmålen är därför som regeringen också framhåller ett ansvar för nästan alla forskningsfinansiärer och forskningsutövare. Enligt riksdagens beslut om forskningspolitiken (prop. 2000/01:3, bet. 2000/01: UbU6, rskr. 2000/01:98) skall forskning om miljö och hållbar utveckling samt forskning som underlag för miljö kvalitetsmålen vara prioriterade forskningsområden. Naturvårdsverket och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har därvid ett särskilt ansvar för att finansiera forskning och utvecklingsverksamhet till stöd för arbetet att nå miljö kvalitetsmålen och för hushållning med mark och vatten samt med energi och råvaror. Det bör dessutom i sammanhanget påpekas att regeringen avser att presentera en forskningsproposition under år 2005. Utskottet utgår från att frågor av den typ som tas upp i motionerna 2002/03: MJ25 (kd) yrkande 5 och 2002/03: MJ428 (c) yrkande 8 (delvis) därvid kommer att få en långsiktig behandling. Det anförda innebär enligt utskottets mening att motionerna får anses tillgodosedda. Utskottet avstyrker motionerna.

Utskottet har tidigare behandlat förslaget om en hållbarhetskommission som tas upp i motion 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 2 (se bet. 2002/03:MJU15 s. 32 f.). Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till att regeringen avser att inrätta ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling i Statsrådsberedningen. Det nya samordningskansliets uppgift kommer enligt vad utskottet erfarit att bli att koordinera Regeringskansliets arbete med hållbar utveckling. Kansliet skall fungera som idéskapare och vidareutveckla den nationella strategin för hållbar utveckling, bl.a. med utgångspunkt i framtida befolkningsförändringar. Kansliet får också ansvaret för att utveckla Sveriges internationella agerande i miljö- och hållbarhetsfrågor – både inom EU och FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD). Detta påverkar inte den ordningen att miljöministern även i fortsättningen kommer att ha det samlade ansvaret för hållbar utveckling. Det anförda innebär att motionen är tillgodosedd. Utskottet avstyrker därför motionen.

När det gäller kraven i motion 2002/03:MJ27 (c) yrkande 2 vill utskottet hänvisa till att den av regeringen aviserade strategin för giftfria och resurs-snåla kretslopp just är avsedd att bidra till att uppnå bl.a. miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö* (se bl.a. prop. 2000/01:130 s. 209 f.) Som anförts ovan kommer Naturvårdsverket att erhålla uppgiften att som samordnande myndighet för strategin bl.a. samordna övriga miljömålsmyndigheter. Kemikalieinspektionen ansvarar för miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö*. Mot bakgrund härav anser utskottet inte att riksdagen bör vidta någon åtgärd med anledning av motionen. Utskottet avstyrker därför motionen.

Utskottet anser att det är av stor vikt att den totala mängden avfall minskar. Regeringen aviserar också sin avsikt att fortsätta det arbete som påbörjats för att bättre ta till vara den resurs som avfall utgör och för att minska miljö påverkan från omhändertagandet. Arbetet kommer enligt regeringen att ha ett starkt konsumentperspektiv som framför allt innebär att det skall bli enklare för hushållen att sortera och lämna sitt avfall. Utskottet anser i likhet med regeringen att en högre servicenivå till allmänheten är det bästa sättet att öka hushållens vilja att delta i systemet och på så sätt även öka andelen avfall som återvinns. Tillgänglighet och tydlighet är naturligtvis mycket viktigt, men som regeringen påpekar är det också viktigt att tydliggöra informationen om syftet med och nyttan av hushållens deltagande. Enligt regeringens mening är det angeläget att de olika systemen för insamling av avfall från hushållen samordnas i större utsträckning. Utskottet delar denna uppfattning. Detta innebär att tillgängligheten och servicenivån bör utvecklas och samordnas avseende insamlingen av förpackningar, returpapper, farligt avfall, batterier, grovsopor och annat hushållsavfall. Det är också viktigt att det sker en återkoppling med information om resultatet av insatserna. I propositionen förklarar regeringen sin avsikt att förstärka den struktur som tidigare har slagits fast. Detta skall göras genom att tydliggöra avfallshanteringen inte bara som en resursfråga och ett miljöproblem utan också som infrastruktur samtidigt som det centrala planeringsansvaret tydliggörs och den centrala uppföljningen utvecklas och stärks. Utöver planeringsansvaret har regeringen

funnit ett behov av att tydliggöra ansvarsfördelningen för olika aktörer på avfallsområdet, exempelvis gällande ansvaret för insamlingen av förpackningar och returpapper. Utskottet instämmer i regeringens överväganden och om kompletterande åtgärder med syfte att i större utsträckning åstadkomma en med ett helhetsperspektiv ekologiskt god avfallshantering i enlighet med den avfallshierarki som EU:s medlemsstater enats om. Med det anförda anser utskottet att motionerna 2002/03:MJ27 (c) yrkande 1, 2002/03:MJ270 (v) yrkandena 1, 3 och 4 och 2002/03:MJ428 (c) yrkande 8 (delvis) får anses tillgodosedda. Motionerna i berörda delar avstyrks därför.

Delmål för återvinning av matavfall

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till två nya delmål för miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* och avstyrker därmed ett motionsyrkande (m) om att riksdagen bör avslå förslaget. Vidare avstyrker utskottet ett motionsyrkande (c) om sambandet mellan avfall och växtnäring. Ett motionsyrkande (v) om delmål för miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* avstyrks som tillgodosett med vad regeringen föreslår. Jämför reservation 5 (m).

Propositionen

Regeringen föreslår att två delmål läggs till de befintliga delmålen under det nationella miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö*:

- Senast år 2010 skall minst 35 % av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser källsorterat matavfall till såväl hemkompostering som central behandling.
- Senast år 2010 skall matavfall och därmed jämförligt avfall från livsmedelsindustrier m.m. återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser sådant avfall som förekommer utan att vara blandat med annat avfall och är av en sådan kvalitet att det är lämpligt att efter behandling återföra till växtodling.

Motionerna

I motion 2002/03:MJ24 (m) yrkande 1 hemställs att regeringens förslag till delmålet *God bebyggd miljö* avslås. Motionärerna anför att den kostnadsberäkning som redovisas är ofullständig. Investering i fler sopkärl skulle visserligen vara nödvändig men är långt ifrån den enda kostnaden. Merarbetet i hushållen skall givetvis även det värderas, investering i behandlingsanläggningar och driften av ett nytt system givetvis också. Om dessa kostnader sägs inget i propositionen, anför det. Motionärerna påpekar vidare att Na-

turvårdsverket har anfört att biologisk behandling av matavfall inte är bättre än förbränning ur miljösynpunkt. Att verket ändå förordar rötning beror således inte på miljöskäl utan mer på en allmän föreställning om nyttan av recirkulation. Motionärerna anför vidare att matavfall visserligen innehåller näringsämnen, för växter och djur, men att det dessutom utgör ett energirikt brännbart material. Kol är en viktig del i organiska ämnen. Ett fullgott alternativ är enligt motionärerna att matavfallet förbränns och energin tas till vara. De menar att detta alternativ har klara fördelar framför biologisk behandling. Även kostnadsmässigt torde detta alternativ vara fördelaktigare, beroende på hur energipriserna utvecklas.

Enligt motion 2002/03:MJ270 (v) yrkande 5 bör regeringen redovisa hur landets biologiska behandlingsmetoder skall byggas ut i tillräcklig omfattning. Det finns enligt motionärerna stora utvecklingspotentialer när det gäller röttningsmetoder för organiskt avfall. Utvecklingen av biologisk behandling behöver skyndas på. Regeringen bör därför få i uppdrag att redovisa hur landets biologiska behandlingsmetoder ut i tillräcklig omfattning för att klara deponeringsförbudet utan att det skall byggas organiska avfallet förbränns. Motionärerna efterlyser dessutom ett nationellt mål för återvinning av matavfall från verksamheter som storkök, restauranger och butiker (yrkande 6).

Enligt motion 2002/03:MJ27 (c) yrkande 6 bör mängden matavfall som behandlas biologiskt sammankopplas med mängden växtnäring som återförs till växtodling. Motionärerna anför att om kretsloppscirkeln skall kunna slutas, krävs det mål för hur växtnäringen skall kunna återföras till växtodlingen.

Utskottets överväganden

Regeringen påpekar i propositionen att avfall från såväl hushåll som restauranger, storkök och livsmedelsbutiker till stor del består av matavfall och annat biologiskt lättnedbrytbart avfall som innehåller bl.a. betydande mängder växtnäringsämnen. Biologiskt lättnedbrytbart avfall kan efter biologisk behandling återvinnas och återföras till växtodling i ett nära nog fullständigt kretslopp. Enligt den avfallshierarki som EU:s medlemsländer enats om är biologisk behandling en prioriterad behandlingsmetod för matavfall. Regeringen påpekar att förbränning och biologisk behandling av matavfall är svåra att jämföra. Enligt systemanalyser av miljönyttan med olika behandlingsmetoder, som Naturvårdsverket utgått från, är förbränning och biologisk behandling av matavfall svåra att jämföra och enligt analyserna är ingendera entydigt miljömässigt bättre än den andra. Naturvårdsverket har dock ansett att biologisk behandling, dvs. kompostering eller rötning, har fördelar framför förbränning. Regeringen framhåller att Naturvårdsverket anser att kompostering och rötning av matavfall generellt är att föredra framför förbränning med hänvisning till värdet av att skapa långsiktigt hållbara kretslopp och att undvika deponering. Regeringen har dessutom i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) uttalat att fosfor från bl.a. organiskt avfall bör ingå i kretslopp och återföras till åker-

mark. Regeringen anser mot bakgrund härav att ett delmål för biologisk behandling behövs för att klargöra att biologisk behandling skall vara en betydande metod för att omhänderta matavfall. Utskottet instämmer i denna bedömning. Regeringen har i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier gjort bedömningen att miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* i ett generationsperspektiv bör innebära att avfall och restprodukter sorteras så att de kan behandlas efter sina egenskaper och återföras i kretsloppet i ett balanserat samspel mellan bebyggelsen och dess omgivning. Mot bakgrund av detta ser regeringen det nu föreslagna målet som ett steg för att uppnå miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* i ett generationsperspektiv. Regeringen anser, i likhet med vad många remissinstanser påpekat, att det är viktigt att målet avser den andel som återförs som växtnäring. Utskottet delar regeringens uppfattning och instämmer i att målet också bör formuleras så att det är ett gemensamt mål för matavfall från såväl hushåll som restauranger, storkök och butiker, detta för att förenkla uppföljningen och för att ge kommunerna större möjligheter att själva utforma insamlingen. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet regeringens förslag till delmål att minst 35 % av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker senast år 2010 skall återvinnas genom biologisk behandling. Regeringen föreslår ytterligare ett delmål som avser matavfall och därmed jämförligt avfall som härrör från livsmedelsindustrier och jämförbara verksamheter. Regeringens förslag är att matavfall och därmed jämförligt avfall som härrör från livsmedelsindustrier m.m. senast år 2010 skall återvinnas genom biologisk behandling. Med hänvisning till vad regeringen anför delar utskottet uppfattningen att detta mål skall undanta avfall som på grund av innehåll av smittämnen eller föroreningar inte kan uppnå en kvalitet som lämpar sig för återföring till odling. Målet bör också undanta avfall som uppkommer blandat med annat avfall för att inte leda till orimliga krav på sortering. Som matavfall bör inte räknas exempelvis de skal och kärnor som bättre lämpar sig för förbränning. Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag till delmål och avstyrker förslaget i motion 2002/03: MJ24 (m) yrkande 1 om att riksdagen bör avslå detta. Utskottet avstyrker jämväl motion 2002/03: MJ27 (c) yrkande 6. Yrkandet i motion 2002/03: MJ270 (v) yrkande 6 är tillgodosett genom regeringens förslag. Också detta yrkande avstyrks.

Regeringen aviserar i propositionen avsikten att bredda Naturvårdsverkets ansvar för att följa utvecklingen på avfallsområdet. Regeringen anser att verket i detta arbete särskilt bör följa utvecklingen och utbyggnaden av kapaciteten för biologisk behandling. En särskild avstämning bör göras för att avgöra om delmålen behöver revideras. Utskottet gör i detta avseende samma bedömning som regeringen och anser i likhet med regeringen att en sådan uppföljning bör göras av kvaliteten, kostnaderna och användningen av slutprodukten från biologisk behandling. Det anförda innebär att syftet med motion 2002/03: MJ270 (v) yrkande 5 torde vara tillgodosett. Motionen avstyrks.

Ytterligare delmål

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker två motionsyrkanden (fp, kd) med krav på ytterligare delmål m.m. Utskottet anser därvid att resultatet av det pågående arbetet bör avvaktas. Jämför reservationerna 6 (fp) och 7 (kd).

Motionerna

I motion 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 4 föreslås ett delmål för återvinning. Motionärerna anför att ett delmål bör gälla för mängden material som återförs till odling. En öka biologisk behandling av matavfall bör framför allt tas upp i den nationella avfallsplan som Naturvårdsverket enligt propositionen skall ta fram. Avfallsplanen bör ställa upp fler delmål som även täcker annat, såsom komposterbart material, framför allt vad avser växtmaterial från jordbruk och villaträdgårdar. Detta bör vara betydligt högre än 35 %. Motionärerna anser att frågor om giftfritt rötslam bör ha en mycket hög prioritering och att regeringen därför bör återkomma till riksdagen senast under år 2004 med förslag i denna del.

I motion 2002/03:MJ432 (kd) yrkande 12 påpekas att inget slam eller organiskt avfall får deponeras från år 2005. Från år 2010 skall dessutom 75 % av fosfor i slammet återföras till jordbruket enligt riksdagsbeslut. Eftersom fosfor är en mycket begränsad resurs är det enligt motionärerna angeläget att fosfor i slam på något sätt kan återvända till kretsloppet. Om den antagna lagen om förbud mot deponering skall fungera, måste därför realistiska alternativ finnas. Motionärerna påpekar att regeringen har tillsatt en utredning, som funnit att sorterande system, som fångar upp näringsämnen och samtidigt ger mindre mängd föroreningar, måste byggas ut. Motionärerna utgår från att regeringen följer utredningen i detta avseende och återkommer till riksdagen med förslag om hur detta praktiskt skall genomföras.

Utskottets överväganden

När det gäller kraven i motionerna 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 4 och 2002/03:MJ432 (kd) yrkande 12 om bl.a. återvinning av avloppsslam vill utskottet anföra följande. Naturvårdsverket har på uppdrag av regeringen utrett frågorna om miljö- och hälsoskydds krav för avloppsslam och användningen av avloppsslam samt om återföring av fosfor. Som regeringen påpekar har verket i december 2002 redovisat uppdraget i rapporten Aktionsplan för återföring av fosfor ur avlopp (rapport 5214). I rapporten föreslås bl.a. mål för återföring av fosfor till mark. Rapporten har remissbehandlats, och utskottet har erfarit att frågorna för närvarande bereds i Regeringskansliet. Regeringen har för avsikt att senare återkomma till riksdagen med förslag om delmål för återföring av fosfor samt med åtgärdsförslag för hur delmålet bör

nås. Utskottet anser att en behandling av de frågor som tas upp i motionerna bör anstå till dess regeringen redovisat förslag i detta avseende. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet motionerna.

Förbränning av avfall

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker fyra motionsyrkanden (m, fp, c, mp) med olika synpunkter på förbränning av avfall med hänvisning till att utskottet instämmer i regeringens bedömningar i propositionen. Jämför reservation 8 (m).

Propositionen

Regeringen anser att avfallsförbränning med energiutvinning är en metod för att hantera sådant avfall som inte lämpar sig för materiaåtervinning eller biologisk behandling. Avfall som avses att brännas bör vara väl sorterat, karakteriserat och kontrollerat. Farligt avfall bör inte föras till förbränning blandat med annat avfall. Vidare bör avfall som lämpar sig för materialåtervinning, biologisk behandling eller som inte är brännbart vara utsorterat. Regeringen avser att uppdra åt Naturvårdsverket att i samråd med Statens energimyndighet utreda möjligheterna att i förordningen om avfallsförbränning närmare reglera kraven på och kontrollen av avfall som förs till förbränning.

Arbetet för att minska bildningen och så långt möjligt eliminera utsläppen av dioxiner bör fortsätta. Flygaskan, som innehåller den övervägande andelen dioxiner, bör hanteras och omhändertas på ett sådant sätt att risken för utsläpp minimeras.

Motionerna

Enligt motion 2002/03:MJ24 (m) yrkande 2 (delvis) innebär regeringens förslag en ensidig inriktning på återvinning, vilket inte är en optimal resursanvändning. Såväl återvinning som förbränning har sin plats i en effektiv avfallshantering menar motionärerna. De krav som regeringen nu aviserar är till största delen omotiverade. Enligt motionärerna bör det t.ex. ligga i varje förbränningsanläggnings intresse att få så låg andel icke brännbart avfall som möjligt. Det innebär att anläggningarna bör stå både för kontroller och incidenter för att avfallet är av så god kvalitet som möjligt.

I motion 2002/03:MJ428 (c) yrkande 8 (delvis) anförs att det visserligen är bättre ur energisynpunkt att förbränna sopor än att deponera dem, men att det även finns skäl att undvika sopförbränning. Vid förbränning, speciellt av sorterat avfall, uppstår en mängd utsläpp som är skadliga för människor och miljö. Speciellt utsläppen av dioxiner är ett stort problem. Motionärerna anser därför att det finns behov av styrmedel för att minska förbränningen av sorterat avfall. Regler borde därför utarbetas om vad som är att betrakta

som sorterat respektive osorterat avfall. Enligt motion 2002/03:MJ489 (mp) yrkande 8 kommer ungefär hälften av de dioxiner som bildas i Sverige från sopförbränning. Bakgrunden till utbyggnaden av sopförbränningsverksamheten är att kommunerna underlåtit att utveckla andra sätt att hantera avfall sedan riksdagen år 1997 beslutade om förbud mot deponering av brännbart avfall att gälla från år 2002.

Eldning med skogsavfall i form av flis och annan träflis från rent trä ger enligt motion 2002/03:MJ315 (fp) yrkande 21 en utmärkt fin aska som kan återföras till skogsmark. Detta utgör ett exempel på en lyckad form av förbränning. Aska har högt pH-värde och innehåller de spårämnen som växande skog tar upp och lagrar i barr och finkvist. Askåterföring i kombination med kalk är en utmärkt form för vitalisering av försurad skogsmark. Emellertid framhåller motionärerna problemet med att behandlat virke (kreosotimpregnerat, tryckimpregnerat) blandas med rent träavfall till energiflis. På så sätt undviker verksamhetsutövaren att betala avgifter för miljöfarligt avfall. Motionärerna anser därför att det behövs ett kontroll- och deklarationssystem av träflis.

Utskottets överväganden

Det framhålls i propositionen att materialåtervinning, inklusive matavfall som återvinns efter biologisk behandling, skall prioriteras framför energiutvinning när det vid en helhetsbedömning är miljömässigt motiverat. Som regeringen påpekar har vissa avfallsslag egenskaper som gör dem mindre lämpliga att materialåtervinna, t.ex. genom att de innehåller farliga ämnen. Utskottet anser i likhet med regeringen att avfallsförbränning med energiutvinning därför har en stor betydelse för att på ett resurseffektivt sätt omhänderta denna kategori av avfall. Även om det är nödvändigt med en utbyggnad av avfallsförbränningen för att möta det ökade behov som deponeringsförbuden medför, är det också angeläget att kapaciteten för förbränning inte överstiger det behov som finns på längre sikt. Mot bl.a. denna bakgrund föreslår regeringen i propositionen att det instrument som avfallsplaneringen utgör bör stärkas på kommunal, regional och nationell nivå (avsnitt 7.3). Detta behövs för att bedöma och styra kapacitetsbehovet för omhändertagandet av avfall med lämpliga metoder. I december 2002 utfärdade regeringen förordningen (2002:1060) om avfallsförbränning som utgår från Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/76/EG om förbränning av avfall. Förordningen innehåller krav på rening och kontroll av utsläpp. Regeringen påpekar att Naturvårdsverket i rapporten Ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall har konstaterat generella brister i avfallsförbränningsanläggningarnas kvalitetskontroll av inkommande avfall. Mot bakgrund av detta och den planerade utbyggnaden av förbränningsanläggningar anser regeringen att det är särskilt viktigt att avfallsförbränningsanläggningarna uppfyller högt ställda miljökrav. Regeringen anser, med utgångspunkt i Naturvårdsverkets bedömning, att åtgärder för källsortering av avfall bör kombineras med rutiner och kontroll i syfte att säkerställa att det avfall som förs till förbränning är väl

karaktiserat och kontrollerat med avseende på innehåll av farligt avfall, icke brännbart avfall och avfall som lämpar sig för materialåtervinning. Utskottet konstaterar att regeringen avser att uppdra åt Naturvårdsverket att i samråd med Statens energimyndighet utreda möjligheterna att i förordningen (2002:1060) om avfallsförbränning närmare reglera kraven på och kontrollen av avfall som förs till förbränning. Detta initiativ är enligt utskottets mening viktigt, och resultatet härav torde tillgodose flera av de frågor som tas upp i motionerna. När det därefter gäller utsläppen till luft av dioxiner har dessa minskat med 98 % sedan mitten av 1980-talet och upp till 99-procentiga minskningar har skett av utsläppen av flera tungmetaller, t.ex. kvicksilver, bly och kadmium. Kraven i den nya förordningen om avfallsförbränning kan enligt Naturvårdsverket komma att leda till att utsläppen av dioxiner till luft minskar ytterligare, även med en planerad ökning av avfallsförbränningen. Enligt Naturvårdsverket kan de kommande årens ombyggnad av svenska avfallsförbränningsanläggningar även leda till minskad dioxinbildning och därigenom även en minskad mängd dioxin i flygaskan. I och med att den största andelen av dioxinerna återfinns i den vid rening avskilda flygaskan, vilket är syftet med reningstekniken, blir enligt regeringen den fortsatta hanteringen av askan mycket betydelsefull för hur riskerna med avfallsförbränning skall bedömas. Utskottet har erfarit att Naturvårdsverket avser att vägleda om vilka försiktighetsåtgärder m.m. som bör vidtas vid omhändertagande av askan. Det anförda innebär enligt utskottets mening att regeringen är uppmärksam på de angelägna frågor som tas upp i motionerna 2002/03: MJ24 (m) yrkande 2 (delvis), 2002/03: MJ315 (fp) yrkande 21, 2002/03: MJ428 (c) yrkande 8 (delvis) och 2002/03: MJ489 (mp) yrkande 8. Riksdagen bör därför inte vidta några åtgärder med anledning av dessa. Motionsyrkandena i nu behandlade delar avstyrks.

Skatt på avfall som förbränns

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens överväganden och avstyrker fyra motionsyrkanden (m, fp, c) med olika synpunkter på ett införande av skatt på förbränning av avfall med hänvisning till att resultatet av en utredning av frågan bör avvaktas. Jämför reservationerna 9 (m), 10 (fp) och 11 (c) samt särskilt yttrande 1 (mp).

Propositionen

Regeringen anser att en särskild utredare bör tillkallas med uppgift att lämna förslag till hur en skatt på avfall som förbränns lagtekniskt kan utformas och bedöma lämpligheten av att införa en sådan skatt eller om andra ekonomiska styrmedel i stället bör förordas. Utredaren skall också bedöma vilken skatteinivå som är lämplig med hänsyn till de styreffekter som bör uppnås.

Motionerna

I motion 2002/03: MJ24 (m) yrkande 2 (delvis) anförs att regeringen avser att ånyo utreda en skatt på avfallsförbränning, trots att frågan för något år sedan utreddes och ett flertal remissinstanser visade sig vara negativa till att införa en sådan skatt. Regeringen förebär som motiv att en skatt kan komma att behövas så att en annan hantering av avfall kommer till stånd. Motionärerna anser detta vara en kraftigt signal om att regeringen vill gynna en ineffektiv avfallshantering.

I motion 2002/03: MJ26 (fp) yrkande 7 förespråkas införande av en differentierad skatt på förbränning av avfall. Enligt motionärerna bör den dock vara lägre än deponiskatten för att styra utvecklingen mot återanvändning och materialåtervinning. Den bör dessutom inte innefatta förbränningskatt på biobränsle. En skatt på förbränning gynnar fortsatt teknikutveckling inom återvinningsområdet. Motionärerna anser vidare att sorterat avfall skall vara helt eller delvis befriat från förbränningskatten. Också i motion 2002/03: MJ27 (c) yrkande 4 framställs krav på införande av en skatt på förbränning av osorterat avfall i likhet med den deponiskatt som finns. Samma krav framställs i motion 2002/03: MJ428 (c) yrkande 8 (delvis).

Utskottets överväganden

Utskottet delar regeringens uppfattning att ytterligare åtgärder är nödvändiga för att säkerställa att materialåtervinning utnyttjas när det i en helhetsbedömning är miljömässigt motiverat, och i likhet med regeringen anser utskottet att sådana styrmedel bör väljas som ger möjlighet att ta hänsyn till vilken återvinningsmetod som är lämpligast i det enskilda fallet. 2001 års avfalls-skatteutredning utvärderade och analyserade de ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av att införa en skatt på avfall som förbränns och fann såväl goda skäl till en skatt som ett antal nackdelar eller risker. Enligt utredaren kan en skatt ge bättre förutsättningar för materialåtervinning och biologisk behandling av avfall och en förbränningskatt på lämplig nivå bedöms vidare kunna öka likformigheten i energi- och miljöbeskattningen, eftersom avfall innehåller en fossil andel som i dag inte beskattas. Därigenom kan den begränsa eller till och med upphäva de fördelar som energibeskattnings utformning innebär för användning av avfall i värmeproduktion i förhållande till fossila bränslen. Drivkraften för import av avfall skulle också reduceras med en skatt. Regeringen påpekar emellertid, liksom utredaren, att det finns risker med att på kort sikt införa en skatt på avfall som förbränns och att utvecklingen på avfallsområdet, framför allt genomförandet av deponeringsförbuden och utbyggnaden av kapacitet för avfallsbehandling, bör ligga till grund för bedömningen av om en skatt på avfall som förbränns bör införas eller om andra ekonomiska styrmedel i stället bör förordas. De konkurrens effekter som en skatt kan medföra bör analyseras, både internationellt och inom Sverige. Mot bakgrund bl.a. härav delar utskottet uppfattningen att det för närvarande inte finns tillräckligt underlag för ett beslut om att införa en skatt på avfall som förbränns. Utskottet instämmer också i bedömningen att

ytterligare analyser behövs för att bedöma om en skatt är den metod som bäst styr avfallshanteringen i önskvärd riktning. Om en sådan skatt skall införas bör den få den utformning som bäst uppfyller de önskade målen. Regeringen har sedan propositionen presenterades tillsatt en utredning som fått i uppdrag att lämna förslag till hur en skatt på avfall som förbränns lagtekniskt kan utformas och bedöma lämpligheten av att införa en sådan skatt eller om andra ekonomiska styrmedel (dir. 2003:96). Utskottet välkomnar denna åtgärd och anser att resultatet bör avvaktas innan riksdagen vidtar några åtgärder med anledning av motionerna 2002/03:MJ24 (m) yrkande 2, 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 7, 2002/03:MJ27 (c) yrkande 4 och 2002/03:MJ428 (c) yrkande 8 i nu behandlade delar.

Deponering av avfall

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens syn på deponering av avfall och avstyrker ett motionsyrkande (c) om undantag från deponiförbudet i glesbygd med hänvisning till vad regeringen anför i propositionen.

Propositionen

Regeringen anser att förbudet att deponera utsorterat brännbart avfall från år 2002 bör kvarstå. Dispensmöjligheten från förbudet är endast en tillfällig övergångslösning. Ytterligare åtgärder kan behöva vidtas för att avskaffa deponering med dispens som den är utformad i dag.

Ingen särskild skatt bör i dagsläget införas på deponering av sådant avfall som omfattas av dispens från förbuden mot deponering av utsorterat brännbart respektive organiskt avfall.

Dispensmöjligheten för enskilda deponier är enligt regeringens bedömning tillräcklig. Regeringen finner ingen anledning att använda möjligheten till undantag för deponering i glesbebyggelse enligt deponeringsdirektivet.

Motionen

Enligt motion 2002/03:MJ428 (c) yrkande 8 (delvis) bör Sverige i sin lagstiftning utnyttja den möjlighet som EG-rätten ger till undantag för deponiförbudet i glest befolkade områden.

Utskottets överväganden

När det gäller kravet i motion 2002/03:MJ428 (c) yrkande 8 (delvis) vill utskottet anföra följande. Deponeringsdirektivet (1999/31/EG) ger möjlighet för medlemsstaterna att efter eget val förklara att vissa delar av direktivet inte skall vara tillämpliga på deponeringsanläggningar i glesbebyggelser, förutsatt att deponeringsanläggningen är avsedd för deponering av avfall som uteslu-

tande uppkommit i glesbygden. Vid genomförandet av direktivet valde regeringen att inte använda sig av undantagsmöjligheten samtidigt som en möjlighet att meddela dispens för enskilda deponier infördes. Naturvårdsverket, som har utrett lämpligheten att tillämpa undantagsmöjligheten för glesbebyggelse enligt deponeringsdirektivets definition, har konstaterat att ett undantag för deponier i glesbebyggelse utifrån deponeringsdirektivets definition innebär att en sannolik ökad lokal miljöpåverkan skall vägas mot mer mellanlagring och längre transporter till andra deponier som uppfyller kraven. Regeringen påpekar att det i Sverige finns glesbebyggelser enligt deponeringsdirektivets definition endast i norra Sverige och framför allt i fjällkedjan. Sådana glesbebyggelser finns i 26 kommuner men ingen kommun består helt av ett sådant område utan endast delvis. Inom de definierade glesbygdsområdena finns endast två deponier. Naturvårdsverket har mot bakgrund härav bedömt att det saknas skäl för Sveriges del att utnyttja det generella undantaget för deponier i glesbebyggelse. De problem som skulle kunna uppstå bör enligt verket lösas genom det enskilda avsteg som deponeringsdirektivet tillåter och som införts i förordningen (2001:512) om deponering av avfall. Det enskilda avsteget är inte beroende av geografisk placering av deponin, utan bedöms utifrån påverkan på hälsa och miljö. Ett generellt utnyttjande av undantaget medför att möjligheten att ställa krav på skyddsåtgärder och att kontrollera sådana deponier minskar väsentligt. Utskottet instämmer i likhet med regeringen i Naturvårdsverkets bedömning och slutsatser. Mot bakgrund av att det endast handlar om ett fåtal anläggningar och områden bedömer utskottet i likhet med regeringen att det inte finns anledning att införa ett generellt undantag som i sin tur innebär minskade skyddsåtgärder och kontroller. Utskottet avstyrker därför motionen i nu behandlad del.

Naturvårdsverkets ansvar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför om Naturvårdsverkets uppgifter m.m. och avstyrker tre motionsyrkanden (s, m, fp) med hänvisning till regeringens bedömningar och till vad utskottet anför. Jämför reservationerna 12 (m) och 13 (fp).

Propositionen

Avfallshanteringen bör enligt regeringen ses som en del av samhällets infrastruktur. Regeringen anser därför att Naturvårdsverkets uppgift omfattar att bevaka kapacitet och metoder för avfallshanteringen samt att verka för att avfallshanteringen sker på ett för samhället effektivt och för konsumenterna enkelt sätt. Detta innebär dock inte att kommunernas, producenternas och övriga aktörers ansvar minskar.

Ett råd för avfallsfrågor bör enligt regeringen inrättas inom Naturvårdsverket för att vara rådgivande och bistå Naturvårdsverket i genomförandet av avfallspolitiken samt för att bredda samrådet med olika aktörer.

Motionerna

Regeringen bör enligt motion 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 1 återkomma till riksdagen med en avrapportering om hur det lokala samrådet fungerar mellan producenter och kommuner. Det är enligt motionärerna glädjande att regeringen i propositionen framhäver konsumenternas behov av enklare sorteringssystem med förbättrad service. Om detta skall bli mer än ord måste bl.a. Naturvårdsverkets uppdrag mellan producenter och kommuner omedelbart verkställas. Regeringen bör enligt motionärerna återkomma med en avrapportering av detta arbete senast hösten 2004.

I motion 2002/03:MJ24 (m) yrkande 3 behandlas frågan om tillsyn och vägledning. Enligt motionärerna kommer som läget är i dag enskilda näringsidkare i kläm när tolkningarna av lagen och därmed tillämpningen divergerar mellan olika kommuner. Varken tillsyn eller vägledning är en fråga för riksdagen utan en fråga för ansvarig myndighet. Motionärerna uttrycker en oro för att regeringen vill tolka lagen på sitt sätt, trots att det är förbehållet domstolarna.

I motion 2002/03:MJ251 (s) behandlas frågan om möjligheterna för kommunerna att återvinna avfall. Motionärerna anför följande. Enligt de miljömål som riksdagen fastställt är materialåtervinning bättre än förbränning. Det finns trots det i förordningen (2001:512) om deponering av avfall en regel som tolkats på ett sådant sätt att den försvårar för många kommuner att fortsätta med sin miljövänliga avfallshantering. Ett exempel på det är Orust kommun som sedan år 1992 tillämpar ett avancerat insamlingssystem för återvinning av hushållsavfall. Systemet bygger på en så långt driven källsortering att inget avfall går till förbränning. Då kommunen byggt sin avfallshantering kring materialåtervinning och kompostering, måste små mängder brännbart avfall emellertid deponeras tillsammans med övrigt deponiavfall. Det är efter den 1 januari 2002 förbjudet, eftersom utsorterat brännbart avfall inte får deponeras enligt avfallsförordningen. Tanken med kretslopp, som innebär att så mycket som möjligt skall återvinnas, bör inte motverkas. Motionären anser i stället att tolkningen av reglerna om förbränning av utsorterat brännbart avfall bör ses över så att kommunernas arbete med att återvinna avfall inte försvåras, utan i stället utvecklas vidare i enlighet med målet om ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Utskottets överväganden

Utskottet instämmer till fullo i regeringens uttalade ambition att framhäva konsumenternas behov av enklare sorteringssystem med förbättrad service. Regeringens avsikt att inom Naturvårdsverket inrätta ett råd för avfallsfrågor är enligt utskottet uppfattning ett mycket viktigt steg i det fortsatta arbetet. Som regeringen påpekar är syftet med rådet inte att skapa en ny myndighet

utan att inrätta en organisation för att samordna arbetet på avfallsområdet och att tillsammans med aktörer inom området verka för ett för samhället effektivt och för konsumenter enkelt omhändertagande av avfall. Rådet bör som regeringen påpekar ha en rådgivande roll och bistå Naturvårdsverket i genomförandet av avfallspolitiken. I rådet bör företrädare för centrala aktörer inom avfallsområdet samt representanter för övrigt näringsliv, konsumenter och frivilligorganisationer ingå. Utskottet anser att den inriktning regeringen valt kan innebära ett viktigt steg i främjandet av konsumentperspektivet. Därutöver vill utskottet framhålla vikten av att regeringen inom en snar framtid återkommer till riksdagen med en avrapportering av detta arbete. Med hänvisning härtill och till vad utskottet i övrigt anför avstyrker utskottet motionerna 2002/03:MJ24 (m) yrkande 3 och 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 1 i den mån dessa inte kan anses tillgodosedda. Med det anförda avstyrker utskottet jämväl motion 2002/03:MJ251 (s).

Tydliggörande av avfallsinnehavarens ansvar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att tydliggöra avfallsinnehavarens ansvar genom en ändring i miljöbalken.

Propositionen

Regeringen föreslår att det ansvar som varje innehavare av avfall har uttryckligen skall anges i miljöbalken. Ansvaret innebär en skyldighet att se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. I bestämmelsen skall erinras om att producenter och kommuner enligt andra bestämmelser har eller kan åläggas skyldighet att hantera avfall eller att avfall i vissa fall skall hanteras av kommunerna.

Utskottets överväganden

Utskottet instämmer i regeringens överväganden om att tydliggöra avfallsinnehavarens ansvar. Mot bakgrund härav tillstyrker utskottet regeringens förslag.

Producentansvaret för förpackningar och returpapper m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför om bl.a. producentansvaret för förpackningar och returpapper. Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (fp) med förslag till utveckling av producentansvaret samt ett yrkande (c) om att motivera konsumenterna till avfallssortering med hänvisning till det pågående arbetet inom området och till att resultatet av en förestående utredning bör avväntas.

Propositionen

Regeringen anser att det författningsreglerade producentansvaret för förpackningar och returpapper bör kvarstå. Ansvar och skyldigheter för insamling av förpackningar och returpapper bör tydliggöras för samtliga inblandade aktörer.

Regeringen anser vidare att det bör bli enklare för konsumenterna att delta i källsorteringen av förpackningar och returpapper. Detta kan ske genom att servicen till konsumenterna förbättras. Producenternas insamlingssystem bör anpassas till de lokala förutsättningarna och företrädesvis genom fastighetsnära insamling där så är lämpligt.

Kommunerna bör enligt regeringen få ett ansvar för planeringen av insamlingssystemen samt för informationen till hushållen.

Det lokala samrådet bör dessutom utvecklas och tydliggöras.

Motionerna

I motion 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 8 hävdar motionärerna att det nuvarande producentansvaret via materialbolag som ansvarar för insamling och tar betalt av tillverkarna i relation till deras marknadsandelar är problematiskt eftersom det inte ger stimulans för den enskilde tillverkaren att minska den totala mängden förpackningar. Producentansvaret bör enligt motionärerna därför utvärderas och vidareutvecklas. Dessutom bör producentansvaret utökas till att omfatta fler produkter hävdar motionärerna.

Konsumentens motivation och möjligheter att enkelt kunna sortera sitt avfall bör enligt motion 2002/03:MJ27 (c) yrkande 3 sättas i fokus. Motionärerna påpekar att Centerpartiet tidigare lagt fram förslag i riksdagen med anledning av FN:s toppmöte i Johannesburg att införa en tydligare målformulering om kunskaper i hållbar utveckling i läroplaner och kursplaner. Det finns enligt motionärerna anledning att återigen understryka vikten av att utbilda miljömedvetna konsumenter.

Utskottets överväganden

I samband med införandet av producentansvaret för förpackningar och förpackningsmaterial år 1994 inledde Svenskt Näringsliv ett återvinningssystem för förpackningar. Industri och handel organiserade sig i fyra materialbolag – Plastkretsen, Returwell, Svensk Kartongåtervinning och Metallkretsen, vilka tillsammans bildade serviceorganisationen REPA. REPA:s uppgift är att erbjuda alla företag tillgång till det rikstäckande återvinningssystemet. Utskottet har erfårit att den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2002/03: MJ26 (fp) yrkande 8 om att materialbolagens avgifter tas ut i förhållande till producenternas marknadsandelar och därför inte ger incitament till att minska mängden förpackningar är felaktig. Enligt vad utskottet erfårit tas avgifterna i stället ut i direkt proportion till de förpackningsmängder som respektive producent levererar på den svenska marknaden, vilket i sin tur innebär att producenten i motsats till vad som anförs i motionen torde ha ett incitament att minska förpackningsmängderna. I övrigt vill utskottet påpeka att regeringen anger att förslagen i propositionen bör följas upp för att på sikt utgöra ett underlag till ställningstagande om det finns behov av att komplettera producentansvaret med ytterligare styrmedel för att utveckla materialåtervinningen. Producenters och kommuners fortsatta samarbete och samordningen av insamlingssystemen bör långsiktigt ha som mål att de av konsumenten upplevs som ett system. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen i berörd del.

Regeringen framhåller i propositionen att det för att konsumenterna enkelt skall kunna delta i systemen finns behov av att informationen utvecklas och i större utsträckning utformas på lokal nivå. Utredaren har föreslagit att producenterna och materialbolagen skall intensifiera informationen till konsumenterna bl.a. i samarbete med kommunerna. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att informationen sker samlat och att den är anpassad efter de lokala förutsättningarna. Ett övergripande ansvar för informationen till hushållen bör därför ligga på kommunerna. Regeringen avser att tydliggöra detta ansvar i avfallsförordningen (2001:1063) samt i förordningarna om producentansvar. Informationen behöver enligt regeringen dessutom förbättras genom att innehålla anvisningar om hur sorteringen skall gå till m.m. och även information om vilket resultat som den har givit upphov till i form av faktisk återvinning. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till att regeringen har tillsatt en kommitté med uppgift att kartlägga och analysera hur utbildningssystem på alla nivåer arbetar för hållbar utveckling och för att stimulera till ytterligare insatser på detta område. Kommittén skall redovisa sitt uppdrag senast den 31 oktober 2004 (dir. 2003:68). Riksdagen bör inte föregripa kommitténs arbete, varför utskottet avstyrker motion 2002/03: MJ27 (c) yrkande 3.

Farligt avfall från hushållen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens bedömningar och avstyrker ett motionsyrkande (kd) med krav på en utredning i syfte att införa hushållsnära insamling av visst avfall med hänvisning till att motionens syfte får anses tillgodosett med vad regeringen anför. Jämför reservation 14 (kd).

Propositionen

Regeringen anser att kommunens ansvar att samla in hushållens farliga avfall samt hushållens ansvar att sortera detta avfall enligt kommunens anvisningar bör stärkas och klargöras.

Motionen

Enligt motion 2002/03: MJ432 (kd) yrkande 14 bör riksdagen begära att regeringen tillsätter en utredning i syfte att införa hushållsnära insamling av batterier och annat farligt avfall. Som motivering härför anför motionärerna att konsumenterna har goda kunskaper om att batterier inte skall slängas med soporna men att så få batterier samlas in torde bero på att konsumenterna inte är medvetna om i vilka produkter batterierna finns och på att det kan vara långt till en batteriholk. Därför bör insamlingen av allt farligt avfall underlättas för konsumenterna. För att kunna genomföra detta måste en översyn av förordningen om farligt avfall (1996:971) göras. Som den nu är utformad begränsar den möjligheterna till hushållsnära insamling av flera slag av farligt avfall.

Utskottets överväganden

Det framgår av propositionen att regeringen avser att fortsätta det arbete som påbörjats för att bättre ta till vara den resurs som avfall utgör och för att minska miljöpåverkan från omhändertagandet. Utskottet instämmer i de principer för arbetet som regeringen antagit dvs. ett starkt konsumentperspektiv som framför allt innebär att det skall bli enklare för hushållen att sortera och lämna sitt avfall. Regeringen anser att en högre servicenivå till allmänheten är det bästa sättet att öka dess vilja att delta i systemet och på så sätt även öka andelen avfall som återvinns. Utskottet delar denna uppfattning. Tillgänglighet och tydlighet är viktigt liksom information om syftet med och nyttan av hushållens deltagande. Enligt regeringens mening är det angeläget att de olika systemen för insamling av avfall från hushållen samordnas i större utsträckning. Detta innebär att tillgängligheten och servicenivån bör utvecklas och samordnas avseende insamlingen av förpackningar, returpapper, farligt avfall, batterier, grovsopor och annat hushållsavfall. Utskottet delar regeringens uppfattning att det behövs en förbättring av insamlingen och omhändertagandet av det farliga avfallet från hushållen. Regeringen avi-

serar en ändring i avfallsförordningen som klargör kommunens ansvar att samla in hushållens farliga avfall samt hushållens ansvar att sortera detta avfall enligt kommunens anvisningar. Liksom när det gäller övrig hantering av hushållsavfall, anser regeringen att servicenivån till hushållen måste vara så bra att hushållen på ett enkelt sätt kan delta i systemet. Utskottet instämmer i att det är viktigt att tillgängligheten till insamlingssystemen förbättras och vill i detta sammanhang lyfta fram insamlingen av glödlampor och lysrör som ett viktigt område vars tillgänglighet och servicenivå bör öka. Vidare behövs en förbättrad information till hushållen om vad som är farligt avfall och hur det bör hanteras. Regeringen avser därför att tydliggöra och bredda kommunernas ansvar för informationen till hushållen när det gäller avfallshantering inklusive de fraktioner för vilka producentansvar gäller och särskilt när det gäller det farliga avfallet. Det anförda innebär enligt utskottets mening att syftet med motion 2002/03: MJ432 (kd) yrkande 14 i allt väsentligt därmed är tillgodosett. Motionen avstyrks därför.

Kommunernas ensamrätt till hanteringen av farligt avfall

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför och avstyrker två yrkanden (fp) om kommunens ensamrätt till hantering av farligt avfall. Jämför reservation 15 (fp).

Propositionen

Den möjlighet som kommunerna har att genom ett utökat ansvar för transport, återvinning och bortskaffande av farligt avfall skaffa sig ensamrätt till avfallshanteringen bör, i enlighet med den inriktning som regeringen beslutat om tidigare, upphöra. En förutsättning är dock att det finns ett system som tillförsäkrar en god kontroll över flöden av farligt avfall. Naturvårdsverket bör därför få i uppdrag att utreda om ytterligare eller andra typer av åtgärder behövs för att tillförsäkra en god kontroll över flöden av farligt avfall.

Motionen

I motion 2002/03: MJ26 (fp) yrkande 5 förespråkas att kommunernas monopol på hanteringen av farligt avfall upphör och att EG:s kemikaliedirektiv snarast bör genomföras. Det är oroande att kommunernas insatser inom insamlingen av farligt avfall varierar kraftigt. Regeringen bör ställa upp mätbara mål för hur stor fraktion av hushållens farliga avfall som skall omhändertas. Regeringen bör också ge länsstyrelserna i uppdrag att följa upp kommunernas arbete med hur farligt avfall hanteras. Regeringen bör återkomma inom tre år med en uppföljning av effekterna härav hävdar motionärerna. Motionärerna uttrycker dessutom uppfattningen att uppföljningen av

avfallshanteringen bör kunna omfattas av den vanliga miljötillsynen av verksamheten. De anser därför att bestämmelsen i 15 kap. 10 § miljöbalken, vilken reglerar kommunernas rätt att föreskriva att transporter, återvinning m.m. av farligt avfall skall ske genom kommunernas försorg, bör tas bort (yrkande 6).

Utskottets överväganden

Kommunernas rätt att föreskriva om att transport samt återvinning eller bortskaffande av farligt avfall skall ske genom kommunens försorg, det s.k. kommunala monopol, regleras i 15 kap. 10 § miljöbalken och i 15 § avfallsförordningen (2001:1063). Naturvårdsverket anser att dessa bestämmelser bör upphöra, i korthet eftersom det är sannolikt att de skäl som finns för att utnyttja dessa inte är godtagbara enligt EG:s konkurrenträttsliga bestämmelser, samt att det inte framkommit andra behov som motiverar kommunala avfallsmonopol. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att en god kontroll över flöden av farligt avfall kan tillförsäkras även på andra sätt än genom kommunala monopol. Ett kontrollsystem skulle kunna medföra att allt farligt avfall omfattas och inte, som i dag, endast avfallet i de kommuner som väljer detta. Det är vidare som regeringen påpekar tveksamt om motiven för kommunala monopol, dvs. en bättre kontroll över flöden av farligt avfall, står i proportion till åtgärden då den utestänger ett stort antal aktörer från marknaden. Utskottet har erfarit att Svenska åkeriförbundet i januari 2001 tog initiativ till ett nationellt Internetbaserat register för transporter av farligt avfall. Avsikten med registret är att alla transporter med farligt avfall på ett enkelt sätt skall kunna rapporteras för en automatisk redovisning till berörda myndigheter och därigenom möjliggöra en övergripande kontroll av transporter m.m. I registret kommer vidare att finnas åtkomligt förteckningar över samtliga tillståndshavare för transport, mellanlagring, behandling och slutligt omhändertagande av farligt avfall. Utskottet anser i likhet med regeringen att en översyn av befintliga regler och kontrollsystem bör genomföras innan ett slutligt ställningstagande kan tas om en avreglering. Inom ramen för översynen bör även behovet av regelverk som är enkla att tillämpa för berörda aktörer beaktas. Regeringen avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utreda om det befintliga regelverket är tillräckligt eller om nya åtgärder behöver vidtas och i så fall vilka. I samband med detta uppdrag bör enligt regeringen Naturvårdsverket föra en dialog med berörda aktörer. Utskottet välkomnar en sådan utredning och förutsätter att utredningen undersöker om ett kretsloppsregister skulle kunna bidra till en god kontroll över flödena av farligt avfall och vilka bestämmelser som bör införas för krav på rapportering m.m. till registret. Utskottet förutsätter dessutom att utredningen överväger om huvudmannskapet för ett sådant avgiftsfinansierat register bör tillkomma Naturvårdsverket. Utredningen bör enligt utskottets uppfattning skyndsamt komma till stånd. Regeringen anser också att det inför ett slutligt ställningstagande är angeläget att studera hur marknaden för omhändertagande av farligt avfall ser ut i de kommuner som har beslutat om utökat ansvar och i

kommuner som inte har utökat ansvar (se avsnitt 7.1). Målet är enligt regeringen att en översyn av regelverken skall genomföras så att en avreglering på nytt kan övervägas. Utskottet som instämmer i regeringens bedömning anser mot bakgrund härav att frågans behandling inte bör föregripas genom något riksdagsuttalande med anledning av motion 2002/03: MJ26 (fp) yrkandena 5 och 6. Yrkandena avstyrks.

Varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om bemyndigande att få meddela föreskrifter om skyldigheter för producenter att se till att varor har en viss sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet. Därmed avstyrker utskottet tre motionsyrkanden (m, fp, kd) om avslag på förslaget. Utskottet avstyrker dessutom tre motionsyrkanden (fp, c) om möjlighet till försäkringslösningar i producentansvaret i avvaktan på kommande behandling av frågan. Jämför reservationerna 16 (m, fp, kd), 17 (fp) och 18 (c).

Propositionen

Regeringen föreslår att om det behövs för att främja en minskad uppkomst av avfall eller en hälso- och miljömässigt godtagbar hantering av avfall regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheter för producenter att se till att varor har en viss sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet. I fråga om andra varor än förpackningar får sådana föreskrifter endast meddelas om föreskrifterna behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Motionerna

I motion 2002/03: MJ24 (m) yrkande 4 yrkas att förslaget avslås. Enligt motionärerna vill regeringen utan riksdagens hörande skaffa sig möjlighet att föreskriva hur och av vilka råvaror svensk tillverkningsindustri skall producera varor. Det är en hämsko på produktutvecklingen mot lättare, energisnållare och miljövänligare förpackningar, vilket bl.a. Nutek anför. Enligt motion 2002/03: MJ25 (kd) yrkande 4 är regeringens förslag att bemyndigandet skall begränsas till att gälla föreskrifter som behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen alltför otydligt och lämnar stort utrymme för särskilda nationella krav på produktsammansättning. Motionärerna anser att det snarare än att svepande hänvisa till medlemskapet i EU i lagstiftningen bör finnas ett tydligt krav på att nya föreskrifter enbart skall föranledas av förändringar i EG-rätten. Motionärerna föreslår i stället en omformulering av 15 kap. 7 § 3 så att föreskrifter enligt första stycket, i fråga om andra varor än

förpackningar, endast får meddelas om föreskrifterna förändras av förändringar i EG-rätten. Även i motion 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 11 yrkas avslag på förslaget om att utöka dagens lagstiftning vad gäller föreskrifter om krav på varors sammansättning. Motionärerna anser inte att det är rimligt att utöka dagens lagstiftning med ytterligare restriktioner från myndighets-håll. Kravet måste i stället reduceras till att varan skall vara möjlig att återvinna på ett miljömässigt lämpligt sätt. Motionärerna anser att det finns en möjlighet utifrån dagens lagstiftning t.ex. genom kemikalielagstiftning att kontrollera övriga problem med produkten.

I motion 2002/03:MJ27 (c) yrkande 8 föreslås att branschen, i samråd med Naturvårdsverket, utformar en försäkringslösning som långsiktigt kan säkerställa omhändertagande och behandling av uttjänta produkter. Det individuella ansvaret för olika producenter skall enligt motion 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 9 stimuleras. Ett sätt att åstadkomma detta är enligt motionärerna att införa kretslopps försäkringar för en rad produkter, exempelvis bilar, datorer, elektroniska produkter och vitvaror. En kretslopps försäkring tecknas av den enskilde producenten med ett försäkringsbolag som tar ansvaret för att produkten återvinns enligt gällande lagar och regleringar. Försäkringsbolagen kommer troligen att premiera företag och produkter med låga omhändertagandekostnader och hög återvinningsgrad, vilket därmed ger den enskilde producenten incitament att tillverka just sådana produkter. Förslaget återfinns också i motion 2002/03:MJ315 (fp) yrkande 19.

Utskottets överväganden

Som regeringen påpekar är det inte endast förpackningars sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet som har betydelse för avfallens uppkomst eller hantering. Sambandet finns mellan andra slags varor och det potentiella avfallet från dem. Producentansvarsutredningen har föreslagit att det bemyndigande som för närvarande gäller i miljöbalken bör vidgas till att avse skyldigheter för producenter i fråga om varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet. Förslaget till ändring i 15 kap. 7 § miljöbalken innebär en komplettering till det bemyndigande som redan i dag finns avseende förpackningar. Föreskriftsrätten avseende förpackningar infördes i samband med miljöbalkens ikraftträdande, genom att regeringen då fick möjlighet att även föreskriva krav på förpackningars sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet. Bemyndigandet ansågs nödvändigt för att Sverige skulle uppfylla de krav som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv om förpackningar och förpackningsavfall. Såvitt utskottet förstår innebär regeringens förslag inte någon förändring avseende föreskriftsrätten för förpackningar. Förslaget innebär i stället att föreskriftsrätten vidgas till att omfatta alla varor med den begränsningen att det enbart handlar om föreskrifter som hänför sig till beslut som fattas inom EU. I likhet med regeringen anser utskottet att förslaget är riktigt. Flera remissinstanser anser det föreslagna bemyndigandet viktigt och att det bör användas av regeringen för att på ett konkret sätt öka medvetenheten om varornas utformning. Utskottet

gör ingen annan bedömning än regeringen om att det föreslagna bemyndigandet behövs för att genomföra EU:s avfallslagstiftning på föreskrifts- och förordningsnivå. Som regeringen påpekar betyder WEEE-direktivets (Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av elektriska eller elektroniska produkter) krav på att medlemsstaterna skall uppmantra viss utformning och tillverkning av varor inte att medlemsstaterna åläggs att införa bindande regler. Kravet i WEEE-direktivet kan genomföras också på andra sätt. Utskottet konstaterar att regeringen för närvarande inte har några konkreta planer på att meddela andra föreskrifter om varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet än vad som följer och kan komma att följa av EG-rättens krav. Bemyndigandet bör därför som regeringen föreslår begränsas till att gälla föreskrifter för andra varor än förpackningar som behövs till följd av Sveriges medlemskap i EU. Utskottet vill i detta sammanhang understryka att frågor om varors fria rörlighet enligt EU-fördraget och andra handelsavtal utgör en viktig begränsning när det gäller nationella krav på varor och produkter. Detta gäller såväl vid utfärdande av generellt verkande förordningar och föreskrifter som vid tillämpning av de allmänna hänsynsreglerna vid prövning och tillsyn. Alltför preciserade eller långtgående krav kan komma att betraktas som otillåtna handelshinder. Utrymmet för att ställa olika former av krav kan förväntas variera med hänsyn till vilken varukategori det är fråga om och kräver att de särskilda förutsättningarna i varje enskilt fall noggrant analyseras. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2002/03: MJ24 (m) yrkande 4, 2002/03: MJ25 (kd) yrkande 4 och 2002/03: MJ26 (fp) yrkande 11.

I propositionen redogör regeringen för sin åsikt att det finns anledning för berörda branscher att överväga om olika typer av ekonomiska garantier för omhändertagande av uttjänta produkter skulle kunna vara en lösning. Sådana ekonomiska garantier skulle som regeringen påpekar kunna säkerställa finansieringen av produkternas omhändertagande, och ge producenten drivkraft att miljöförbättra produkterna. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att en utveckling av olika typer av ekonomiska garantier för omhändertagande av uttjänta produkter är intressant som komplement till dagens lagstiftning. Regeringen anser att detta är en fråga som Naturvårdsverket i samarbete med berörda branscher bör undersöka i det fortsatta arbetet med en miljöorienterad produktspolitik. Som regeringen påpekar skall enligt WEEE-direktivet medlemsstaterna se till att en tillverkare, när denne släpper ut en produkt på marknaden, lämnar en garanti för finansiering av behandling av produkten. Garantin får bestå av antingen deltagande i lämpligt system för finansieringen av behandlingen, materialåtervinningsförsäkring eller ett spärrat konto. Mot bakgrund av detta avser regeringen att behandla frågan om garantier i samband med genomförandet av WEEE-direktivet. Utskottet anser därmed att kraven i motionerna 2002/03: MJ26 (fp) yrkande 9, 2002/03: MJ27 (c) yrkande 8 och 2002/03: MJ315 (fp) yrkande 19 bör anstå i avvaktan på det vidare arbetet. Motionerna avstyrks.

Returdryckesförpackningar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår i vad avser returdryckesförpackningar. Samtidigt avstyrker utskottet fyra motionsyrkanden (m, kd) med bl.a. begäran om att riksdagen avslår förslaget. Utskottet avstyrker vidare fem yrkanden (s, fp, c, mp) om bl.a. utländska returförpackningar och två yrkanden (mp) om producentansvar för aluminiumburkar i vissa fall. Jämför reservationerna 19 (m), 20 (fp), 21 (kd) och 22 (c).

Propositionen

Regeringen föreslår att lagen (1991:336) om vissa dryckesförpackningar och lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium skall upphöra att gälla. I stället bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för producenter att se till att plast- och metallförpackningar för konsumtionsfärdig dryck omfattas av retursystem samt att se till att retursystemen utformas så att de genom utbetalning av pant eller premie uppmuntrar att förpackningarna lämnas tillbaka till systemen. Vidare bemyndigas regeringen att i fråga om överlåtelse, märkning, tillstånd och avgifter meddela sådana föreskrifter som i dag finns i de nämnda lagarna.

Motionerna

I motion 2002/03:MJ24 (m) yrkade 5 yrkas att riksdagen avslår förslaget till retursystem för dryckesförpackningar av plast och metall. Som skäl härför anför motionärerna att samma regler bör gälla för alla metallförpackningar. Endast en mindre del av dryckesförpackningarna säljs i Sverige i takt med ökad import. Ett sätt att råda bot på detta är enligt motionärerna att sänka de svenska alkoholskatterna. Ett retursystem som inte innefattar privatimport blir i annat fall så ofullständigt att nyttan är diskutabel. Motionärerna anser vidare att ett retursystem från miljösynpunkt långt ifrån är det bästa omhändertagandet av plastförpackningar. Förbränning av dessa oljeprodukter torde vara väl så bra. De handelshinder som ett nationellt krav på retursystem också för import innebär är ytterligare en faktor som talar mot förslaget hävdas det i motionen.

Också i motion 2002/03:MJ25 (kd) yrkandena 1 och 2 yrkas avslag på regeringens förslag. Enligt motionärerna är innebörden och effekterna av framtida föreskrifter alltför oklara för att riksdagen nu skall bemyndiga regeringen att besluta om ikraftträdande av de föreslagna förändringarna i miljöbalken. Propositionen utgör inte ett fullgott underlag för de föreslagna lagändringarna anser motionärerna. I motionen framställs dessutom en begä-

ran om att regeringen skall återkomma med ett bättre underbyggt lagförslag om ansvaret för återanvändning och återvinning av förpackningar för konsumtionsfärdig dryck gjorda av plast och metall (yrkande 3).

Enligt motion 2002/03: MJ26 (fp) yrkande 10 återvinns ett stort antal konsumentförpackningar inte eftersom de producerats utanför det svenska återvinningssystemet. Motionärerna anser att den bästa lösningen skulle vara att man inom EU kom överens om ett gemensamt system för t.ex. återvinning av aluminiumburkar. Om en lösning på EU-nivå inte uppnås bör man enligt motionärerna överväga att lägga ett större ansvar på försäljnings- och distributionsleden för återvinningen. Affärer som saluför förpackningar som inte ingår i retursystemen skall kunna åläggas att erlägga en avgift till retursystemet för att man där tar emot förpackningen. Samma uppfattning kommer till uttryck i motion 2002/03: MJ315 (fp) yrkande 20. Också i motion 2002/03: MJ337 (s) tas frågan om behovet av en gemensam EU-standard för returförpackningar upp. Motionärerna anför att om reglerna är likadana i hela EU försvinner möjligheten att sälja burkar, flaskor och andra förpackningar utan pant. Det kommer nämligen inte att tillverkas förpackningar utan pantsystem i EU eftersom reglerna kommer att innebära att samma pantsystem tillämpas i alla EU-länder. Dessa regler bör också vara bindande för återförsäljare av dessa förpackningar. Ett gemensamt retursystem för EU kommer att underlätta handeln mellan EU-länderna. Detta kommer att leda till att konkurrensen i Sverige förbättras med sänkta priser till gagn för de svenska konsumenterna.

Enligt motion 2002/03: MJ27 (c) yrkande 5 behöver målen för vissa förpackningsmaterial justeras med anledning av den privata införseln av sådana förpackningar i landet. Den privata införseln av alkohol ger enligt motionärerna upphov till en ansenlig mängd förpackningar, vilket gör att återvinningsmålet på t.ex. 70 % för glas inte är baserat på den totala mängden. Detta gäller även metallåtervinningen som får tillgång till de utländska ölburkar som inte går att panta i det befintliga retursystemet för aluminiumburkar, liksom de kartongförpackningar som finns för vin. Återvinningsmålet för dessa förpackningsslag måste därför justeras upp för att ambitionsnivån inte skall sjunka och dessa förpackningar deponeras. Enligt motionärerna måste hänsyn tas även till materialbolagens merkostnad för insamling och behandling av dessa privat införda material. De anser liksom regeringen att omfattningen av detta bör utredas.

I motion 2002/03: MJ225 (mp) yrkande 1 påpekas att producentansvaret gäller återtagande av aluminiumburkar. För närvarande läge gäller dock inte detta återtagande om burken har blivit deformerad och tillplattad. Producenter måste därför åläggas att ta tillbaka även skadade burkar. Panten för burken har ju producenten redan erhållit och även det är ett skäl för att ta tillbaka burkar. Enligt motionen tar returburksautomater inte emot utländska burkar eftersom streckkoden, den s.k. EAN-koden, inte kan avläsas i automaten. Motionärerna anser därför att ett parallellsystem bör införas för att kunna ta hand om icke svensktillverkade burkar (yrkande 2). I motionen framhålls dessutom att mindre affärer inte har råd eller möjlighet att skaffa en retur-

burksautomat. För att kunna lämna tillbaka burkar till producenten måste burkarna ha blivit räknade i en automat. Kan detta inte ske återtas inte burkarna. En ändring måste komma till stånd, så att även dessa oräknade burkar kommer in i returburkssystemet (yrkande 3).

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att det finns behov av en förbättrad service till konsumenterna även när det gäller returdryckesförpackningar. Det är också enligt Producentansvarsutredningen framför allt den nya typen av servicebutiker inom livsmedelssektorn samt Systembolagets butiker som skulle behöva utöka antalet mottagningsställen med automater för returdryckesförpackningar. Utskottet har erfarit att AB Svenska Returpack i samband med utredningens arbete åtog sig att, i samarbete med detaljhandelskedjorna och automatleverantörerna, genomföra aktiviteter för att trafikbutiker och övrig servicehandel skall kunna investera i automater. Även Systembolaget AB avser att utöka servicen till konsumenterna. Bland annat skall avtal om samverkan med annan handel träffas för mottagning av glas, PET-flaskor och burkar samt ett försök påbörjas med mottagning av burkar som omfattas av pantsystemet. Som regeringen påpekar tillverkas inte burkar av andra metaller än aluminium och stålplåt. Regeringen utesluter emellertid inte att även andra metaller kan komma in fråga i framtiden. För att på den svenska marknaden skapa likartade villkor för alla burkar oavsett metallslag bör enligt regeringen även andra burkar än sådana av aluminium och stålplåt kunna omfattas av krav avseende retursystem som genom utbetalning av pant eller annan ersättning uppmuntrar att förpackningarna lämnas tillbaka. Utskottet delar denna uppfattning. Det är viktigt att konsumenterna har fortsatt förtroende för retursystemen för metallburkar så att en hög återvinningsnivå kan nås och nedskräpningen minimeras. Förutsättningarna för att verka på den svenska marknaden bör så långt möjligt vara neutrala mellan olika materialslag. Detta innebär enligt regeringen att samtliga metallburkar för konsumtionsfärdig dryck därför bör omfattas av likartade krav på retursystem. Enligt regeringen är bakgrunden till att endast flaskor gjorda av PET (polyetylen-terefthalat) omfattas av systemet den att när lagen infördes inga alternativa polymera material fanns på marknaden. Utvecklingen har därefter gått framåt och numera finns flera varianter, där PET kombineras med barriärskikt av andra polymera material. Det är enligt regeringen också sannolikt att nya material och kombinationer av material kommer att utvecklas framöver. Regeringen anser mot bakgrund av dessa förhållanden att ett bemyndigande behövs för att ge regeringen möjlighet att meddela bestämmelser om retursystem på förordningsnivå. Utskottet instämmer i denna bedömning och anser i likhet med regeringen att det föreslagna bemyndigandet bör införas i 15 kap. miljöbalken som rör avfall och producentansvar. Regeringen påpekar vidare att utvärderingen av dessa system visar på höga insamlingsnivåer, varför det finns anledning att se över möjligheten att utvidga det till andra produktgrupper. Krav på pantsystem kan leda till positiv teknikutveckling, t.ex. vad

gäller förpackningars sammansättning, distribution och rengöring. Utskottet tillstyrker sammanfattningsvis regeringens förslag i denna del och avstyrker motionerna 2002/03:MJ24 (m) yrkande 5 och 2002/03:MJ25 (kd) yrkandena 1-3.

I och med Sveriges medlemskap i EU har den tillåtna mängden av alkoholhaltiga drycker för privat import successivt ökat. Som regeringen påpekar är det vanligt förekommande att stora mängder ölburkar importeras från Danmark till södra Sverige på grund av prisskillnader mellan länderna. Denna import kommer enligt regeringen sannolikt att öka allteftersom den tillåtna införselmängden ökar. Dessa burkar ingår inte i det svenska pantsystemet för aluminiumburkar. Trots att Danmark i september 2002 introducerade ett återtagningssystem med pant på dryckesförpackningar är det inte troligt att flertalet förpackningar som privatimporterats därifrån återlämnas i Danmark för återvinning utan de torde enligt regeringen hamna i svenska förpackningsinsamlingssystem eller i hushållsavfallet. Mängden dryckesförpackningar som inte omfattas av det svenska pantsystemet ökar som en följd av privatimport och illegal import. Detta leder som regeringen också påpekar i sin tur till att det finns en risk att konsumenternas förtroende för det svenska pantsystemet minskar, eftersom någon pant inte utgår för dessa förpackningar. Regeringen anser, från såväl miljö- som konkurrenssynpunkt, att det är viktigt att alla dryckesförpackningar som yrkesmässigt importeras ingår i ett godkänt retursystem. Utskottet instämmer häri och anser i likhet med regeringen att det bör krävas av producenterna att de ordnar med sådana system. Utskottet anser dessutom i likhet med regeringen att utvecklingen av den privata importen noga bör följas och vid behov åtgärdas. Regeringen avser därför att uppdra åt Jordbruksverket att efter samråd med Naturvårdsverket följa utvecklingen av privatimporten av dryckesförpackningar samt att vid behov lämna förslag till åtgärder för att komma till rätta med de problem som kan uppkomma. I propositionen framgår dessutom att regeringen även avser att se över motsvarande situation för glasflaskor (se avsnitt 7.5). Utskottet välkomnar dessa initiativ. Utöver vad regeringen anför har utskottet erfarit att kostnaderna för hanteringen av dryckesförpackningar som inte omfattas av det svenska pantsystemet som en följd av import är stora för berörda företag. Som utskottet redogör för ovan innebär det av regeringen föreslagna bemyndigandet i 15 kap. 7 a § miljöbalken att regeringen ges möjlighet att meddela bestämmelser om retursystemet på förordningsnivå. Utskottet förutsätter därvid att regeringen skyndsamt vidtar de åtgärder som erfordras för att förtroendet för retursystemet som helhet inte skall skadas. Med det anförda anser utskottet att motionerna 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 10, 2002/03:MJ27 (c) yrkande 5, 2002/03:MJ225 (mp) yrkande 2, 2002/03:MJ315 (fp) yrkande 20 och 2002/03:MJ337 (s) inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Motionerna i berörda delar avstyrks.

Som utskottet anfört är det oerhört viktigt att det finns lättillgängliga system när konsumenterna skall lämna tillbaka förpackningarna. Det är viktigt att livsmedelshandeln och bryggeribranschen förbättrar servicen till konsu-

menterna genom att utöka antalet mottagningsställen med automater för returdryckesförpackningar. Emellertid vill utskottet framhålla att regeringen avser att i förordningen (1997:185) om producentansvar för förpackningar ställa högre krav på tillgänglighet i producenternas insamlingssystem än vad dagens förordningstext gör. Syftet med motion 2002/03:MJ225 (mp) yrkandena 1 och 3 torde därmed vara tillgodosett. Motionen i berörd del avstyrks därför.

Bilar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändringar i bilskrotningslagen och avstyrker fyra motionsyrkanden (kd, c) om höjd skrotningspremie för bilar. Utskottet avstyrker också ett motionsyrkande (kd) med krav på införande av skrotningspremie för vissa arbetsmaskiner m.m. Utskottet grundar sitt ställningstagande på det utvärderingsarbete som pågår. Jämför reservationerna 23 (kd, c) och 24 (kd).

Propositionen

Regeringen föreslår att bestämmelserna i bilskrotningslagen (1975:343) om förfarandet vid uttag av skrotningsavgift kompletteras med bestämmelser om att avgiften skall sättas in på särskilt konto, om när avgiften skall anses betald samt om ränteberäkning och betalning av ränta.

Vidare föreslår regeringen att den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet inom kommunen skall utöva den lokala tillsynen över efterlevnaden av bilskrotningslagen (1975:343) och föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Naturvårdsverket kvarstår i rollen som central tillsynsmyndighet. Den lokala tillsynsmyndigheten ges möjlighet att besluta om de förelägganden eller förbud som behövs för att bilskrotningslagen eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen skall efterlevas. Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Regeringen föreslår dessutom att en påföljdsbestämmelse införs i bilskrotningslagen (1975:343) med innebörden att den som utan auktorisation bedriver yrkesmässig bilskrotningsverksamhet kan straffas med böter.

I enlighet med bilskrotningsdirektivet bör enligt regeringen den sista ägaren kunna lämna sitt uttjänta fordon kostnadsfritt till skrotning. Regeringen avser att utreda om detta kan ske genom att ersättningen för skrotning betalas direkt från bilskrotningsfonden till bilskrotaren. I detta arbete bör också ingå att lämna förslag till hur avställningsmöjligheten för bilar bör ändras så att nedskräpningen kan minskas.

Motionerna

Kristdemokraterna föreslår i motion 2002/03:MJ377 (kd) yrkande 7 en kraftigt höjd skrotningspremie för bilar äldre än 1989 års modell på grund av den höga åldern på svensk fordonspark. Enligt den utredning som gjordes om skrotningspremien (SOU 1997:126) torde en kraftig höjning, även under en begränsad period, innebära att många gamla bilar med dåliga säkerhets- och miljöegenskaper försvinner ur trafik ganska snabbt. För att inte hämma nybilsförsäljningen bör inte hela summan läggas på nybilspriset enligt dagens princip. Eftersom man begränsar perioden med höjd premie, bör detta enligt motionärerna vara möjligt. En liknande uppfattning kommer till uttryck i motionerna 2002/03:MJ211 (c), 2002/03:MJ428 (c) yrkande 6 och 2002/03:T466 (c) yrkande 33. Genom att erbjuda avsevärt högre skrotningspremie på gamla bilar ökar motivationen dels att lämna in sin bil till skrotning i stället för att lämna den ute i naturen, dels att inte köra omkring med sin gamla uttjänta bil alltför länge. Motionärerna framhåller Irland som ett exempel på ett sådant system med hög skrotningspremie fungerar.

Enligt motion 2002/03:MJ377 (kd) yrkande 8 släpper en orenad, äldre gräsklippare under en timmes användning ut lika mycket miljöskadliga föroreningar som en modern bil gör under 4 000 kilometers körning. Motionärerna anser därför att en skrotningspremie för äldre båtmotorer och gräsklippare skulle vara en effektiv miljöförbättrande åtgärd som på kort tid miljömässigt skulle löna sig.

Utskottets överväganden

Inledningsvis vill utskottet instämma i regeringens bedömningar vad gäller kompletteringar av förfaranderegler, tillsyn och påföljder i bilskrotningslagstiftningen och därmed tillstyrka de förslag regeringen presenterar i denna del.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågan om skrotningspremien för bilar (se bl.a. bet. 2000/01:MJU13 och 2001/02:MJU16). Den 1 juli 2001 höjdes den premie som siste ägaren av en bil får när bilen lämnas för skrotning. Premien varierar mellan 700 kr och 1 700 kr beroende på bilens ålder. Syftet med höjningen var att kompensera bilägare för förväntade och redan inträffade prisökningar, bl.a. som en följd av skärpta miljöregler för bilskrotning. Premiehöjningen var också avsedd att säkerställa en kostnadsfri inlämning i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/53/EG om uttjänta fordon. Som utskottet tidigare påpekat saknas det än så länge erfarenheter och uppgifter som visar att premiehöjningen medfört att nedskräpning med skrotbilar minskat. Det är dock enligt regeringen troligt att premiehöjningen till viss del motsvaras av bilägarens ökade kostnader för bilskrotning. Emellertid tenderar premiesystemet att styra mottagningsavgiften för bilar. Regeringen påpekar att det är svårt att bedöma om den ökade kostnaden beror på ökade miljökrav vid bilskrotning eller om mottagningsavgiften anpassas till premien för att öka bilskrotarens vinst. Bl.a. mot bakgrund härav anser regeringen att det bör utredas om det är lämpligt att

åstadkomma kostnadsfri inlämning av skrotbilar genom att direkt från bilskrotningsfonden betala ersättning till bilskrotaren för skrotningskostnaden. I ett sådant system skulle enligt regeringen producenternas kompetens kunna komma till användning i förhandlingen om hur stor ersättningen bör vara. Utskottet anser i likhet med regeringen att frågan om hur en sådan form av kostnadsfri inlämning skall organiseras bör diskuteras närmare med såväl bilproducenter, bilskrotare, konsumentorganisationer som berörda myndigheter. Regeringen avser att utreda hur en kostnadsfri inlämning kan organiseras samt bilägarens skyldigheter och avställningsmöjligheter. Det vidare arbetet som regeringen redogör för anser utskottet tillgodose syftet med kraven i motionerna 2002/03: MJ211 (c), 2002/03: MJ377 (kd) yrkande 7, 2002/03: MJ428 (c) yrkande 6 och 2002/03: T466 (c) yrkande 33. Motionerna avstyrks på grund härav.

När det gäller kravet på att införa skrotningspremie även för äldre gräsklippare och båtmotorer vill utskottet påpeka att riksdagen har sänkt skatten på alkylatbensin till tvåtaktsmotorer med hänvisning till att det av miljöskäl är motiverat att öka användningen av sådan bensin i tvåtaktsmotorer (prop. 2001/02:177, bet. 2001/02:SkU26, rskr. 2001/02:331). Utskottet har i övrigt vid tidigare behandling av motionsyrkanden med samma innebörd (bet. 2002/03: MJU13) hänvisat till att avgaskraven för arbetsmaskiner inom EU regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/68/EG, det s.k. arbetsmaskindirektivet. Avgaskrav har hittills införts endast för vissa större diesel-drivna arbetsmaskiner. Enligt vad utskottet erfarit pågår förhandlingar för en skärpning av avgaskraven för dessa maskiner. Ett ändringsdirektiv är såvitt utskottet har bekant att vänta tidigast under våren 2004. För jordbruks- och skogsbrukstraktorer började krav införas under år 2001 genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/25/EG av den 22 maj 2000 om åtgärder mot utsläpp av gas- och partikelformiga föroreningar från motorer avsedda för jordbruks- eller skogsbrukstraktorer. I detta sammanhang bör även uppmärksammas att det genom ändringsdirektivet 2002/88/EG om åtgärder mot avgasutsläpp från förbränningsmotorer som skall monteras i arbetsmaskiner och arbetsredskap infördes avgaskrav i två steg för mindre, bensindrivna arbetsmaskiner. Det första steget införs fr.o.m. år 2004. Det innebär att utsläppen per maskin skall minska med ungefär en tredjedel. Det andra steget ökar kraven med ytterligare 60–70 % beroende på maskintyp. Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motion 2002/03: MJ377 (kd) yrkande 8.

Slutförvaring av kvicksilver

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i regeringens bedömning av frågan om slutförvaring av kvicksilver och avstyrker därmed tre motionsyrkanden (m, fp, c) med andra bedömningar. Utskottet anser ett motionsyrkande (c) om säkerhetsaspekter på mellanlagring av kvicksilver tillgodosett med vad utskottet anför. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet. Jämför reservation 25 (m, fp, kd, c).

Propositionen

Regeringen anser att avfall som innehåller minst en viktprocent kvicksilver bör föras till permanent förvaring djupt ned i berg. Undantag bör endast få medges om det är fråga om mycket små mängder avfall eller om det finns andra synnerliga skäl. Om det är skäligt i miljöbalkens mening bör även avfall som innehåller minst 0,1 viktprocent kvicksilver föras till sådan djupförvaring. Regeringen avser att i förordningsbestämmelser införa sådana krav. Kraven på djupförvaring bör gälla fr.o.m. den 1 januari 2015. En utomstående aktör bör ges i uppdrag att samordna genomförandet utgående från tekniska, miljömässiga, sociala och samhällsekonomiska förutsättningar. Genomförandet bör avrapporteras till regeringen vart tredje år för att säkerställa att arbetet löper enligt plan.

Motionerna

I motion 2002/03:MJ24 (m) yrkande 6 anförs att det i Sverige finns kvicksilver, förutom i gruvindustriavfallsslam och SAKAB:s insamlade produkter, i kloralkaliindustrins elektrolytiska process i form av metalliskt rent kvicksilver. Detta rena metalliska kvicksilver går enligt motionärerna utmärkt att använda som råvara för fortsatt bruk. I dag finns inte någon känd teknik för att genomföra förslaget till djupförvaring av metalliskt kvicksilver på det sätt som föreslås. Kostnaderna är okända men sannolikt mycket höga. Enligt motionärernas mening skall det övervägas om inte staten skall stå för kostnaderna för de särskilt höga kraven i Sverige eftersom särregler orsakar kostnadsnackdelar för svensk produktion i synnerhet om inte ett mervärde kan tas ut i högre priser.

Enligt motion 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 12 bör förslaget kompletteras med en möjlighet för producenter att slippa djupförvaring om man kan uppvisa ett miljömässigt likvärdigt alternativ. Det är i grunden alltid farligt att låsa sig för en enda lösning på hantering av avfall eftersom detta kan hindra en positiv teknikutveckling inom området.

Enligt motion 2002/03:MJ27 (c) yrkande 9 bör regeringen säkerställa att mellanlagringen av avfall med kvicksilverinnehåll inte orsakar någon risk för människors hälsa eller miljön, i väntan på ytterligare teknik. I motionen hävdas vidare att det inte är rätt att för närvarande avgöra att teknik och utnytt-

jande av grundämnen funnit en optimal slutgiltig lösning och detta för all framtid (yrkande 10). Regeringens vilja att visa handlingskraft och initiativförmåga bör fokuseras på säkerhetstänkande, samordning och flexibla lösningar, detta i avvaktan på att ett inom EU gemensamt grepp kan tas om kvicksilverhanteringen. Kostnaden för hantering av kvicksilveravfall kan vid återanvändning fördelas på fler parter och resurser respektive insatser kan göras kraftfullare vid ett sådant förhållande. En export behöver inte leda till att ansvaret som åvilar producenten försvinner, särskilt inte inom den gemensamma europeiska marknaden.

Utskottets överväganden

Som regeringen påpekar är kvicksilver en mycket giftig och bioackumulerande metall som inte bryts ned. Av den anledningen har Sverige infört restriktioner för användningen och förbud mot export av denna metall. Enligt det av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö* (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183) skall halterna av ämnen som förekommer naturligt i miljön vara nära bakgrundsnivåerna inom en generation. Den sammanlagda exponeringen i arbetsmiljö, yttre miljö och inomhusmiljö för särskilt farliga ämnen skall vara nära noll vid samma tidpunkt. Av den av riksdagen antagna kemikaliestrategin för *Giftfri miljö* (prop. 2000/01:65, bet. 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269) framgår att nyproducerade varor så långt möjligt skall vara fria från kvicksilver senast år 2003. Det framgår vidare att kvicksilver inte heller skall användas i produktionsprocesser om inte producenten kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada. Dessutom skall befintliga varor som innehåller kvicksilver hanteras på ett sådant sätt att kvicksilvret inte läcker ut i miljön. Det övergripande målet är att den totala användningen av kvicksilver med vissa undantag skall ha upphört senast år 2010. Som regeringen påpekar kommer det då till följd av pågående och tidigare användning att finnas stora mängder kvicksilveravfall, som måste tas om hand på ett säkert sätt.

Regeringen uppdrog redan år 1994 åt Naturvårdsverket att utarbeta ett förslag till slutförvaring av kvicksilver. År 1997 presenterade Naturvårdsverket rapporten *Slutförvar av kvicksilver* (rapport 4752), i vilken verket förordar ett djupt bergförvar som den miljömässigt bästa lösningen för slutförvaring av kvicksilver. Regeringen delade Naturvårdsverkets uppfattning men tillsatte en särskild utredare för att klargöra bl.a. de juridiska och ekonomiska effekterna av ett sådant beslut (dir. 1999:104). Även den utredningen kom till slutsatsen att ett djupförvar är den bästa lösningen trots de investeringskostnader som följer av ett sådant alternativ. Utskottet konstaterar således att olika alternativ att förvara kvicksilver har bedömts såväl av Naturvårdsverket som av den särskilt tillsatta utredningen, varvid båda kommit till resultatet att slutlig förvaring i djupt bergförvar är den metod som bedöms vara den från miljösynpunkt mest överlägsna metoden. Den senare utredningen föreslog vidare gränsvärden för att bestämma vilket avfall som skulle omfattas av kravet för djupförvar. Kravet skulle gälla avfall som innehåller minst 1 vikt-

procent kvicksilver, och om det är skäligt i miljöbalkens mening, även avfall som innehåller minst 0,1 viktprocent kvicksilver. Enligt vad utskottet erfarit valdes gränsvärdena med hänsyn tagen till att så stor andel som möjligt av kvicksilvret skulle omfattas.

I likhet med regeringen instämmer utskottet i de slutsatser utredningarna kommit fram till. Som regeringen framhåller bör i enlighet med principen om förorenarens ansvar berörda avfallsägare bära ansvaret för att ett bergförvar kommer till stånd, dvs. ur både ekonomiska, tekniska och praktiska aspekter. Företagen bör bl.a. ta ställning till metod och lämplig kemisk form för deponering i ett permanent förvar. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att avfallsägarna bör samarbeta om en gemensam lösning men att en utomstående aktör bör få en roll att samordna arbetet inte minst när det gäller frågan om finansiering och lokalisering av ett förvar. Hur arbetet fortskrider bör som regeringen påpekar regelbundet avrapporteras till regeringen för att säkerställa att arbetet löper enligt plan. Utskottet förutsätter därvid att regeringen och den aktör som erhåller uppdraget att samordna genomförandet följer upp och deltar i det arbete som pågår inom EU. Med det anförda ansluter sig utskottet till regeringens bedömning och avstyrker motionerna 2002/03:MJ24 (m) yrkande 6, 2002/03:MJ26 (fp) yrkande 12 och 2002/03: MJ27 (c) yrkande 10.

Regeringen gör bedömningen att det behövs rimlig tid för att förbereda ett permanent förvar. Utskottet delar denna uppfattning och anser i likhet med regeringen att en förvaring djupt ned i berg bör kunna ske senast år 2015. Till dess bör lämplig mellanlagring och förbehandling av avfallet ske. I det sammanhanget förutsätter utskottet i likhet med vad som anføres i motion 2002/03:MJ27 (c) yrkande 9 att sådana åtgärder vidtas att mellanlagringen av avfallet inte orsakar någon risk för människors hälsa eller miljön. Utskottet finner motionen tillgodosedd härmed, och riksdagen bör därmed inte vidta några åtgärder med anledning denna.

Bygg- och rivningsavfall

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför om avfall inom byggsektorn och avstyrker ett motionsyrkande (m) angående omhändertagande av rivningsavfall. Jämför reservation 26 (m).

Propositionen

Regeringen anser att utvecklingen inom byggsektorns avfallshantering, särskilt avseende det farliga avfallet, hittills har gått för långsamt och avser därför att uppdraga åt Boverket att i samråd med Naturvårdsverket utveckla styrmedlen för tillsyn och vägledning samt lämna förslag till ytterligare åtgärder och eventuellt nya delmål för byggsektorns avfallshantering. Reger-

ingen är dock positiv till Byggsektorns kretsloppsråds frivilliga åtagande att driva på och följa upp sektorns arbete för att uppnå de nationella miljökvalitetsmålen.

Motionen

I motion 2002/03:MJ24 (m) yrkande 7 hävdas att regeringen anser att ett par myndigheter inte klarat av sina uppgifter. Om problemet beror på otydlig lagstiftning är enligt motionärerna det korrekta förfaringsättet att föreslå nya lagar som riksdagen skall ta ställning till. Om problemet beror på bristande kompetens hos myndigheterna har regeringen medel att åtgärda detta genom antingen regleringsbrev eller personförändringar i myndigheternas ledning.

Utskottets överväganden

Som regeringen konstaterar deponeras varje år stora mängder bygg- och rivningsavfall. Avfallet består till relativt stor del av tegel, betong, jord- och schaktmassor men även av betydande mängder trä, plast och metall. I byggnader finns också många olika typer av komponenter som kan innehålla organiska miljögifter eller tungmetaller. Enligt Producentansvarsutredningen är hanteringen av farligt bygg- och rivningsavfall inte godtagbar. Utifrån detta gör regeringen bedömningen att det fortfarande är alltför vanligt att farligt avfall inte identifieras och sorteras ut utan omhändertas blandat med annat avfall. Regeringens slutsats är därför att tillämpningen av reglerna för farligt avfall varit dålig och att det frivilliga åtagandet inte varit tillräckligt för att säkerställa att farliga ämnen identifieras och omhändertas på ett säkert sätt. Många företag inom sektorn har i dag avancerad sortering av avfall i flera fraktioner. Det har dock visat sig svårt att undvika deponering. Detta beror till viss del på bristande kapacitet för förbränning men även på utvecklade marknader för återanvändning och materialåtervinning. Regeringen bedömer att en tillräcklig kapacitet för behandling och en fungerande marknad för återvinning endast kan skapas om detta efterfrågas av de avfallsalsterande företagen. Regeringen anser att även om sorteringen och återvinningen av bygg- och rivningsavfall ökat sedan år 1995, är det nödvändigt att arbetet utvecklas och intensifieras. Utskottet delar denna uppfattning och instämmer i regeringens avsikt att tydliggöra avfallsinnehavarens ansvar även inom byggsektorn. Enligt utskottet är det naturligtvis särskilt viktigt att den vägledning som Naturvårdsverket åtagit sig att ge om verksamhetens avfallshantering anpassas till de särskilda förhållanden som gäller vid byggnader, ombyggnader, fastighetsunderhåll och rivningar. Med det anförda avstyrks motion 2002/03:MJ24 (m) yrkande 7.

Ikraftträdande av lagförslag m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om tidpunkter för ikraftträdande av de olika lagförslagen i propositionen.

Propositionen

Regeringen föreslår i fråga om 15 kap. 7 a § miljöbalken och lagen om upphävande av lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium och lagen (1991:336) om vissa dryckesförpackningar att de träder i kraft den dag regeringen bestämmer. I övrigt föreslår regeringen att lagändringarna träder i kraft den 1 april 2004.

Utskottets överväganden

Bestämmelserna om pant skall enligt EG-rättsliga regler genomgå ett anmälningsförfarande. Utskottet inser att detta försvårar möjligheterna att ange datum för ikraftträdande för vissa av regeringens lagförslag. Utskottet gör härvid samma bedömning som regeringen och tillstyrker regeringens förslag i denna del. Utskottet tillstyrker också förslaget i övrigt till ändringar i miljöbalken i den mån det inte behandlats av utskottet ovan.

Försäljning av statens aktie i Sydkraft SAKAB AB

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att sälja sin återstående aktie i Sydkraft SAKAB AB och avstyrker en motion (s) med krav på att riksdagen skall avslå förslaget.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att sälja sin återstående aktie i Sydkraft SAKAB AB.

Motionen

I motion 2002/03:MJ23 (s) yrkas att riksdagen avslår förslaget om bemyndigande att sälja aktieinnehavet i Sydkraft SAKAB AB. Motionären anser att staten bör ha en fortsatt insyn i företaget och att den återstående aktien tillförsäkrar staten en sådan fortsatt insyn genom representation i styrelsen.

Utskottets överväganden

SAKAB bildades år 1975 med uppgift att som ensamt företag slutligt omhänderta miljöfarligt avfall. Riksdagen upphävde behandlingsmonopolet för farligt avfall i och med att 13 § lagen (1985:426) om kemiska produkter upphävdes (prop. 1993/94:110, bet. 1993/94:JoU16, rskr. 1993/94:210). Med detta beslut upphörde SAKAB:s ensamrätt till omhändertagande av farligt avfall i Sverige. Som regeringen påpekar har sedan denna förändring trädde i kraft den 1 juli 1994 flera företag etablerat sig på marknaden för att omhänderta farligt avfall. Eftersom SAKAB alltså inte längre är ensamt om att hantera farligt avfall utan agerar på en konkurrensutsatt marknad anser utskottet i likhet med regeringen att det inte längre finns några skäl för fortsatt statlig insyn i företaget. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag och avstyrker motion 2002/03:MJ23 (s).

Gifrfri miljö och sanering av förorenade områden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (s) om ett nationellt ansvar för klassificering och karakterisering av förorenade områden såsom i allt väsentligt tillgodosedd med vad regeringen anför i propositionen. Vidare avstyrker utskottet en motion (v) med krav på en ambitionshöjning av miljökvalitetsmålet *Gifrfri miljö* med hänvisning till att Naturvårdsverket utreder frågan.

Motionerna

Enligt motion 2002/03:MJ217 (s) finns det en klar arbetsfördelning mellan olika myndigheter för saneringen av förorenade områden men det som saknas är ett klassificeringssystem för denna typ av avfall. Arbetet med klassificering och karakterisering åvilar varje län. Det upplevs såväl miljömässigt som tekniskt och ekonomiskt svårbedömt. Ett nationellt ansvar skulle underlätta detta arbete och på sikt göra arbetet med sanering av förorenade områden mer effektivt.

I motion 2002/03:MJ319 (v) framhålls vikten av en ambitionshöjning på området *Gifrfri miljö* för åren efter 2004. Motionärerna anser att riksdagen därför bör begära att regeringen utarbetar en strategi för hur saneringsarbetet skall se ut efter 2004.

Utskottets överväganden

Enligt det av riksdagen antagna delmålet för miljökvalitetsmålet *Gifrfri miljö* (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:3, rskr. 2001/02:36) skall förorenade områden vara identifierade och för minst 100 av de områden som är mest prioriterade med avseende på riskerna för människors hälsa och miljön skall arbetet med sanering och efterbehandling ha påbörjats senast år 2005. Minst 50 av

de områden där arbete påbörjats skall dessutom vara åtgärdade. I skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (skr. 2001/02:50 s. 39) anförs att delmålet är utformat med hänsyn till den teknikutveckling och kunskapsuppbyggnad som pågår och som kan ha stor betydelse för hur delmålet uppnås. I samarbete med Naturvårdsverket svarar i huvudsak länsstyrelser och kommuner för verksamheten med sanering och efterbehandling. Naturvårdsverket har till uppgift att vägleda framför allt länsstyrelser och kommuner i deras arbete med efterbehandling, nationell samordning, fördelning av bidrag och tillsynsvägledning. Länsstyrelserna ansvarar bl.a. för läns- eller branschäckade inventeringar, genomförande och stöd när undersökningar utförs och för upprättande av flerårsplaner för efterbehandling. Därmed har länsstyrelserna, utöver en genomföranderoll, en regionalt samordnande och prioriterande roll. Utskottet anser att detta innebär att syftet med motion 2002/03:MJ217 (s) i allt väsentligt bör vara tillgodosett. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utarbeta förslag till nya delmål för sanering och efterbehandling till år 2010 för att miljö kvalitetsmålet *Giftpri miljö* skall uppnås. Uppdraget redovisades i september 2003. Naturvårdsverket ger i sin redovisning förslag till nya delmål för förorenade områden samt förslag till förändrade och nya styrmedel som behövs för att delmålen skall nås. Utskottet anser att kravet i motion 2002/03:MJ319 (v) inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd utan att resultatet av regeringens vidare arbete bör avvaktas. Motionen avstyrks.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (c) om att skattebefria all generering av biogas med hänvisning till det arbete som pågår. Slutligen avstyrker utskottet en motion (mp) om insamling av hästskor med hänvisning till att utskottet inte delar motionärens uppfattning. Jämför reservation 27 (c).

Motionerna

I motion 2002/03:MJ27 (c) yrkande 7 föreslås en skattebefrielse av all generering av biogas, oavsett typ av behandling. Motionärerna anger att ett exempel på när styrmedlen inte gynnar nya innovationer är framställningen av biogas. Biologisk behandling som genererar biogas behandlas fördelaktigare än andra tekniker, som också visat sig fungera för att t.ex. framställa ersättning till diesel ur avfall. Antagligen finns det massor av liknande exempel som kanske inte får chansen att utvecklas enbart på grund av att styrmedlet är snävt utformat.

Enligt motion 2002/03:MJ311 (mp) behövs det ett återvinningssystem för utslitna hästskor. Motionären anför att skatten för deponerat avfall ökar rejält med tunga hästskor i soporna. Det torde vara förhållandevis enkelt att samla in uttjänta hästskor, antingen via hovslagare eller genom behållare vid de större stallen. Enligt motionären behövs ett initiativ från staten för att få i gång en insamlingsverksamhet.

Utskottets överväganden

När det gäller kravet i motion 2002/03:MJ27 (c) yrkande 7 vill utskottet anföra följande. Av 2 kap. 11 § första stycket 1 energiskattelagen (1994:1776) framgår att energiskatt och koldioxidskatt inte skall betalas för metan som framställs genom biologiska processer. Sverige har tillstånd för denna skattebefrielse t.o.m. 2006 enligt ett särskilt rådsbeslut enligt artikel 8.4 mineraloljedirektivet. Utskottet har erfarit att undantaget också är anmält till kommissionen i ett pågående statsstödsärende rörande regeringens skattestrategi för alternativa drivmedel. Den definition av biogas som där tillämpas lägger vikt vid både råvaran och framställningsprocessen. Det ännu inte antagna energiskattedirektivet ger medlemsstaterna större möjligheter att tillämpa skattenedsättning för bl.a. produkter framställda av biomassa. Regeringen har vidare tillsatt en utredning med uppgift att bl.a. föreslå nationella mål och strategier för en fortsatt introduktion av förnybara fordonsbränslen mot bakgrund av den referensnivå på 2 % för 2005 och 5,75 % för 2010 som antagits genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/30/EG (bidrivmedelsdirektivet). Regeringen påpekar att utredarens förslag bör vara teknikneutralt och främja en kostnadseffektiv produktion och introduktion av förnybara fordonsbränslen (dir. 2003:89). Utskottet förutsätter att regeringen i det fortsatta arbetet med skatteregler för alternativa drivmedel på lämpligt sätt beaktar nya tekniker för framställning av sådana bränslen, men finner inte skäl att som motionären önskar uttrycka någon uppfattning rörande den särskilda frågan. Motionen avstyrks.

Förslaget i motion 2002/03:MJ311 (mp) skulle innebära en ökad specialisering av insamlingen, vilket utskottet anser bör undvikas. Det allmänna sorteringsystemet bör i stället förbättras och kvalitetssäkras. I propositionen aviserar regeringen också en rad åtgärder i denna riktning. Utskottet vill avslutningsvis påpeka att hästskor på de allmänna tipparna torde sorteras som metallavfall. Utskottet anser att detta är att föredra framför särskilda system för varje typ av avfall, vilket skulle leda till komplicerade system med stor administration. Motionen avstyrks.

Motioner från allmänna motionstiden 2003

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tolv motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2003 vilka utskottet funnit utgöra i huvudsak upprepningar av tidigare behandlade motioner i detta betänkande.

Utskottets överväganden

Utskottet har funnit att tolv motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2003 i huvudsak utgör upprepningar av de motioner från allmänna motionstiden 2002 eller de följdmotioner till propositionen som behandlas i detta betänkande. De nya motionerna föranleder ingen ändring av utskottets bedömningar och ställningstaganden under de olika ämnesrubrikerna i det föregående. Motionerna redovisas i bilaga 1 till detta betänkande och inarbetas i utskottets förslag till riksdagsbeslut där motsvarande motioner från år 2002 och följdmotioner till propositionen behandlas.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Samordning och utveckling av strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp, punkt 1 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ25 yrkande 5 och avslår motionerna 2002/03:MJ26 yrkande 3, 2002/03:MJ27 yrkande 2, 2002/03:MJ428 yrkande 8 i denna del och 2003/04:MJ474 yrkande 16 i denna del.

Ställningstagande

I propositionen saknas överväganden och förslag rörande forskningen om avfall. Flera av de rapporter från Naturvårdsverket som finns med som bilagor till propositionen understryker behovet av en utvecklad forskning. I rapporten På väg mot miljöanpassade produkter påtalar Naturvårdsverket att mycket av forskningen och utvecklingen inom området miljöanpassade produkter saknat helhetsperspektiv. Den har till största delen rört enskilda styrmedel snarare än de system som berör olika aktörer, materialflöden och produkter. Naturvårdsverket anser att mer forskning med tvärvetenskaplig inriktning som stöder utvecklingen mot hållbar produktion och konsumtion är nödvändig. I rapporten föreslås att ett forskningsprogram bör byggas upp som stöder utvecklingen mot hållbar produktion och konsumtion och finansieras av Naturvårdsverket tillsammans med berörda forskningsfinansiärer. Forskningsprogrammet bör innehålla såväl naturvetenskapliga som samhällsvetenskapliga och humanvetenskapliga aspekter. Jag anser att regeringen bör ta initiativ till ett forskningsprogram om hållbar produktion i linje med vad Naturvårdsverket föreslagit. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Samordning och utveckling av strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp, punkt 1 (c)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ27 yrkande 2 och avslår motionerna 2002/03:MJ25 yrkande 5, 2002/03:MJ26 yrkande 3, 2002/03:MJ428 yrkande 8 i denna del och 2003/04:MJ474 yrkande 16 i denna del.

Ställningstagande

Avfallshanteringen måste ta hänsyn till det stora flödet av kemikalier i samhället och de brister som i dag råder i kemikaliepolitiken. En ökad mängd naturfrämmande ämnen i samhällets produkter måste följas av en ökad ansträngning att skilja dessa ämnen från avfall som läggs på deponi, förbränns eller på annat sätt behandlas. För att sluta kretsloppen krävs rena material som inte medför att gifter anrikas i kretsloppen. Jag anser att miljömålet *Giftfri miljö* även borde omfatta mål för utsortering av miljöfarligt avfall. De främmande ämnen som redan är ute i samhällets system är ett problem i realiteten, och vi måste undvika att dessa okontrollerat diffunderar ut i ekosystemen. För att nå ett samhälle med giftfria kretslopp krävs att miljöfarligt avfall sorteras ut ur kretsloppen. Miljöbalken är tydlig med att varors och produkters påverkan på hälsa och miljö minimeras med beaktande av hela livscykeln. Information och ekonomiska styrmedel är också viktiga medel för att åstadkomma resultat. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Hållbarhetskommission, punkt 2 (fp, kd, c)

av Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Jan Andersson (c) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ26 yrkande 2, 2003/04:MJ472 yrkande 1 och 2003/04:Bo253 yrkande 17.

Ställningstagande

Vi anser att det är glädjande och viktigt att regeringen ser avfallshanteringen som en del av infrastrukturen. Förhoppningsvis är det dessutom ett steg mot en helhetssyn på begreppet hållbar utveckling. Vi föreslår att en hållbarhetskommission tillsätts för att finna de systemfel som motverkar hållbar utveckling. En expertkommission skall tillkallas för att analysera de grundläggande frågorna om hur hindren för en hållbar samhällsutveckling kan undanröjas och hur konflikter mellan miljömål och andra samhällsmål kan lösas på ett bättre sätt än i dag. Vi anser att kretsloppsproblematiken bör ingå i uppdraget för en sådan kommission. Vad som anförs bör ges regeringen till känna.

4. Avfallsmängden och resurssnåla kretslopp, punkt 3 (kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ27 yrkande 1 och avslår motionerna 2002/03:MJ270 yrkandena 1, 3 och 4, 2002/03:MJ428 yrkande 8 i denna del och 2003/04:MJ474 yrkande 16 i denna del.

Ställningstagande

Det är hög tid att göra något åt det stora materialflödet i samhället och bygga välfärd och ekonomisk tillväxt på annat än resurser som mynnar ut i en ökad avfallsmängd. Vi anser att miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* måste omformuleras så att målet faktiskt utgör ett krav på att avfallsmängderna minskas. Målet bör nås genom lagstiftning och olika former av ekonomiska styrmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Delmål för återvinning av matavfall, punkt 4 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag om nya delmål till miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* (avsnitt 6.2.1) och tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ24 yrkande 1 och avslår proposition 2002/03:117 punkt 2 och motionerna 2002/03:MJ27 yrkande 6 och 2002/03:MJ270 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att riksdagen skall besluta om mål för hur stor del av matavfallet som skall återvinnas genom biologisk behandling. Det är självklart att livsmedel som inte konsumerats innehåller näringsämnen som tagits upp via foder och gödsel. Att det skulle vara effektivt och hygieniskt med separat hantering för att röta och köra ut dem till åkerjorden igen är däremot tveksamt. Sjukdomsalstrande organismer oskadliggörs i bästa fall under processen medan det inte är säkert att växtskyddsmedel bryts ned vid rötning. Den kostnadsberäkning som redovisas är ofullständig. Investering i fler sopkärl skulle visserligen vara nödvändigt men är långt ifrån den enda kostnaden. Merarbetet i hushållen skall också värderas liksom investering i behandlingsanläggningar och driften av ett nytt system. Om dessa kostnader sägs inget i propositionen. Naturvårdsverket har anfört att biologisk behandling av matavfall inte är bättre än förbränning ur miljösynpunkt. Att de ändå förordar rötning beror således inte på miljöskäl utan mer på en allmän föreställning om nyttan av recirkulation. Lika självklart som att matavfall innehåller näringsämnen för växter och för djur är att det innehåller energirik brännbart material. Kol är en viktig del i organiska ämnen. Ett fullgott alternativ är således att matavfallet förbränns och energin tas till vara. Hanteringsmässigt och miljömässigt har detta alternativ klara fördelar framför biologisk behandling. Även kostnadsmässigt bör detta alternativ vara fördelaktigare, men det beror på hur energipriserna utvecklas. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Ytterligare delmål, punkt 5 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ26 yrkande 4 och avslår motionerna 2002/03:MJ432 yrkande 12 och 2003/04:MJ400 yrkande 7.

Ställningstagande

Det är viktigt att ställa upp mätbara delmål för återvinningen. Vi är därför positiva till regeringens förslag om delmål för kompostering. Vi anser att ett delmål införs som bör gälla för mängden material som återförs till odling, hemmaodling eller kommersiell odling. En ökad biologisk behandling av matavfall bör emellertid i första hand tas upp i den nationella avfallsplan som Naturvårdsverket enligt propositionen skall utarbeta. Avfallsplanen bör ställa upp fler delmål som även täcker annat, såsom komposterbart material, fram-

för allt vad avser växtmaterial från jordbruk och villaträdgårdar. Här bör målet vara betydligt högre än 35 %. I propositionen nämns att frågor om giftfritt rötslam kommer att behandlas vid ett senare tillfälle. Vi anser att arbetet bör ha en mycket hög prioritering och att regeringen därför bör återkomma till riksdagen senast under år 2004. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Ytterligare delmål, punkt 5 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ432 yrkande 12 och 2003/04: MJ400 yrkande 7 och avslår motion 2002/03: MJ26 yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt tidigare riksdagsbeslut får från år 2005 inget slam eller organiskt avfall deponeras. Från år 2010 skall dessutom 75 % av fosfor i slammet återföras till jordbruket enligt riksdagsbeslut. Eftersom fosfor är en mycket begränsad resurs är det angeläget att fosfor i slam på något sätt kan återvända till kretsloppet. Om den antagna lagen om förbud mot deponering skall fungera, måste därför realistiska alternativ finnas. Regeringen har tillsatt en utredning och en av de slutsatser som utredningen har kommit fram till är att sorterande system, som fångar upp näringsämnen och samtidigt ger mindre mängd föroreningar, måste byggas ut. Jag utgår från att regeringen följer utredningen i detta avseende och återkommer till riksdagen med förslag om hur detta praktiskt skall genomföras. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Förbränning av avfall, punkt 6 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ24 yrkande 2 i denna del och avslår motionerna 2002/03: MJ315 yrkande 21, 2002/03: MJ428 yrkande 8 i denna del, 2002/03: MJ489 yrkande 8 och 2003/04: MJ474 yrkande 16 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser det inte vara en optimal resursanvändning att ensidigt inrikta sig på återvinning. Såväl återvinning som förbränning har sin plats i en effektiv avfallshantering. De krav som regeringen nu aviserar är till största delen omotiverade. Så bör det t.ex. ligga i varje förbränningsanläggnings intresse att få så låg andel icke brännbart avfall som möjligt. Dessa anläggningar bör därför stå både för kontroller och incitament för att avfallet är så användbart som möjligt. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Skatt på avfall som förbränns, punkt 7 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ24 yrkande 2 i denna del och avslår motionerna 2002/03:MJ26 yrkande 7, 2002/03:MJ27 yrkande 4, 2002/03:MJ428 yrkande 8 i denna del och 2003/04:MJ474 yrkande 16 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen låter på nytt utreda förutsättningarna för en skatt på avfallsförbränning, trots att en utredning i ämnet bara för något år sedan blev klar och att ett flertal remissinstanser visat sig vara negativa till att införa en skatt på förbränning. Regeringen förebär som motiv att en skatt kan komma att behövas så att annan hantering av avfall kommer till stånd. Enbart detta är en kraftigt signal om att regeringen vill gynna en ineffektiv avfallshantering. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Skatt på avfall som förbränns, punkt 7 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ26 yrkande 7 och avslår motionerna 2002/03:MJ24 yrkande 2 i denna del, 2002/03:MJ27 yrkande 4, 2002/03:MJ428 yrkande 8 i denna del och 2003/04:MJ474 yrkande 16 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att en differentierad skatt på förbränning av avfall bör införas. Den bör dock vara lägre än deponiskatten för att styra utvecklingen mot återanvändning och materialåtervinning. Den bör inte innefatta förbränningskost på bibränsle. En skatt på förbränning gynnar fortsatt teknikutveckling inom återvinningsområdet. Sorterat avfall skall vara helt eller delvis befriat från förbränningskost. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Skatt på avfall som förbränns, punkt 7 (c)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ27 yrkande 4, 2002/03:MJ428 yrkande 8 i denna del och 2003/04:MJ474 yrkande 16 i denna del och avslår motionerna 2002/03:MJ24 yrkande 2 i denna del och 2002/03:MJ26 yrkande 7.

Ställningstagande

Genom att styra mot förbränning av sorterat avfall kan man minimera risken att miljöfarligt avfall okontrollerat hamnar i förbränningspannan. Det behövs emellertid styrmedel för att minska förbränningen av osorterat avfall. Jag anser därför att man bör införa en skatt på förbränning av osorterat avfall i likhet med den deponiskatt som finns. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Naturvårdsverkets ansvar m.m., punkt 9 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ24 yrkande 3 och avslår motionerna 2002/03:MJ26 yrkande 1, 2002/03:MJ251 och 2003/04:MJ472 yrkande 30.

Ställningstagande

Regeringen anser att det behövs vägledning och kontroll för att avfallshanteringen skall fungera. Regeringen vill också på detta sätt klargöra miljöbalkens innehåll och erkänner därmed att miljöbalken inte är lyckligt utformad och borde i konsekvens med detta arbeta om den och lägga fram förslag till förbättrad lagstiftning som riksdagen kan ta ställning till. Som läget är i dag kommer enskilda näringsidkare i kläm när tolkningarna av lagen och därmed tillämpningen divergerar mellan olika kommuner. Varken tillsyn eller vägledning är en fråga för riksdagen utan en fråga för ansvarig myndighet. Även här kan man misstänka att regeringen vill framstå som handlingskraftig när den i själva verket misslyckats också med att nå sina egna ambitioner. Allvarligare är att regeringen på detta sätt vill få klartecken att tolka lagen på sitt sätt. Detta är förbehållet domstolar i ordinarie rättsprocesser. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Naturvårdsverkets ansvar m.m., punkt 9 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ26 yrkande 1 och 2003/04:MJ472 yrkande 30 och avslår motionerna 2002/03:MJ24 yrkande 3 och 2002/03:MJ251.

Ställningstagande

Regeringen bör återkomma till riksdagen med en avrapportering om hur det lokala samrådet när det gäller avfallshanteringen fungerar mellan producenter och kommuner. Det är glädjande att regeringen i propositionen framhäver konsumenternas behov av enklare sorteringssystem med förbättrad service. Om detta skall bli mer än ord måste bl.a. Naturvårdsverkets uppdrag mellan producenter och kommuner omedelbart vekställas. Regeringen bör återkomma med en avrapportering av detta arbete senast hösten 2004. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Farligt avfall från hushållen, punkt 12 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ432 yrkande 14.

Ställningstagande

Konsumenterna har goda kunskaper om att batterier inte skall slängas med soporna. Att så få batterier samlas in tror man beror på att konsumenterna inte är medvetna om i vilka produkter batterierna finns och på att det kan vara långt till en batteriholk. Insamlingen av allt farligt avfall bör underlättas för konsumenterna. För att genomföra detta måste en översyn av förordningen om farligt avfall (1996:971) göras. Som den nu är utformad begränsar den möjligheterna till hushållsnära insamling av flera slag av farligt avfall. Regeringen bör tillsätta en utredning för att undersöka möjligheterna till hushållsnära insamling av batterier och annat farligt avfall. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Kommunernas ensamrätt till hanteringen av farligt avfall, punkt 13 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ26 yrkandena 5 och 6 och 2003/04:MJ472 yrkande 29.

Ställningstagande

Vi anser att EU:s kemikaliedirektiv snarast bör genomföras. Det är oroande att kommunernas insatser inom insamlingen av farligt avfall varierar kraftigt. Regeringen bör ställa upp mätbara mål för hur stor fraktion av hushållens farliga avfall som skall omhändertas. Regeringen bör också ge länsstyrelserna i uppdrag att följa upp kommunernas arbete med hur farligt avfall hantearas. Regeringen bör dessutom inom tre år återkomma med en uppföljning av effekterna härav. Kommunernas ensamrätt till avfallshanteringen från verksamheter bör dessutom försvinna. Uppföljningen av avfallshanteringen bör kunna omfattas av den vanliga miljötillsynen av verksamheten. Vi anser därför att bestämmelsen i 15 kap. 10 § miljöbalken, vilken reglerar kommunernas rätt att föreskriva att transporter, återvinning m.m. av farligt avfall skall ske genom kommunernas försorg, bör tas bort. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet m.m., punkt 14 (m, fp, kd)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 15 kap. 7 § och tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ24 yrkande 4 och 2002/03: MJ26 yrkande 11 och avslår proposition 2002/03:117 punkt 1 i denna del och motion 2002/03: MJ25 yrkande 4.

Ställningstagande

Regeringen begär ett bemyndigande att meddela föreskrifter och krav på varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet. Det sägs visserligen få gälla enbart för förpackningar om inte föreskrifterna behövs till följd av Sveriges medlemskap i EU. Med detta vill regeringen således, utan riksdagens hörande, få möjlighet att föreskriva hur och av vilka råvaror svensk tillverkningsindustri skall producera vilken produkt som helst. Det är inte rimligt att utöka dagens lagstiftning med ytterligare restriktioner. Kravet bör i stället vara att varan skall vara möjlig att återvinna på ett miljömässigt lämpligt sätt. Skulle EU för någon enskild produkt föreskriva ett visst tillverknings sätt bör denna föreskrift beslutas i EU och konfirmeras av riksdagen. Vad gäller huvudförslaget, att föreskrifterna skall gälla förpackningar, är även detta en hämsko på produktutveckling mot lättare, energisnålare och miljövänligare förpackningar, vilket bl.a. Nutek framfört. Vi vänder oss mot att centralmakten lägger sig i sammansättning också av förpackningar. Regeringens förslag bör därför avslås. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Kretsloppsförsäkringar m.m., punkt 15 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ26 yrkande 9 och 2002/03: MJ315 yrkande 19 och avslår motion 2002/03: MJ27 yrkande 8.

Ställningstagande

Det individuella ansvaret för olika producenter bör så långt som möjligt stimuleras. Ett sätt att åstadkomma detta är att införa kretslopps försäkringar för en rad produkter, såsom bilar, datorer, elektroniska produkter och vitvaror. En kretslopps försäkring tecknas av den enskilde producenten med ett försäkringsbolag som tar ansvaret för att produkten återvinns enligt gällande regler. Försäkringsbolagen kommer troligen att premiera företag och produkter med låga omhändertagandekostnader och hög återvinningsgrad, vilket därmed ger den enskilde producenten incitament att tillverka just sådana produkter. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Kretslopps försäkringar m.m., punkt 15 (c)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ27 yrkande 8 och avslår motionerna 2002/03: MJ26 yrkande 9 och 2002/03: MJ315 yrkande 19.

Ställningstagande

En försäkringslösning för producentansvaret bör utvecklas. Försäkringen garanterar en ekonomisk ersättning för långlivade produkter och säkerställer att producentansvaret även kommer att fungera på lång sikt. Branschen, i samråd med Naturvårdsverket, bör därför utforma en försäkringslösning som långsiktigt kan säkerställa omhändertagande och behandling av uttjänta produkter. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Returdryckesförpackningar, punkt 16 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 15 kap. 7 a § och lag om upphävande av vissa lagar avseende retursystem med pant för dryckesförpackningar samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 19. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ24 yrkande 5 och avslår proposition 2002/03: 117

punkt 1 i denna del och motionerna 2002/03:MJ25 yrkandena 1–3, 2002/03: MJ26 yrkande 10, 2002/03:MJ27 yrkande 5, 2002/03:MJ225 yrkandena 1–3, 2002/03:MJ315 yrkande 20, 2002/03:MJ337, 2003/04:MJ240 och 2003/04: MJ242 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Förslaget till att det skall finnas fungerande retursystem för förpackningar av plast och metall inskränks av regeringen till dryckessektorn. Förslaget är diffust och ofärdigt. Tomma metallförpackningar är naturligtvis till lika stort besvär oavsett tidigare innehåll. Samma regler borde därför gälla för alla metallförpackningar. Det är, som regeringen själv framhåller, sannolikt att en allt mindre del av dryckesförpackningarna säljs i Sverige i takt med att införselkvoterna av öl, vin och sprit från andra EU länder ökar. Ett lämpligt sätt att råd bot mot detta är att sänka de svenska alkoholskatterna. Ett retursystem som inte innefattar privatimport blir i annat fall så ofullständigt att nyttan är diskutabel. Ur miljösynpunkt är det långt ifrån självklart att återvinning är det bästa omhändertagandet av plastförpackningar. Förbränning av dessa oljeprodukter torde vara väl så bra ur miljömässig synpunkt. Gränsdragningen för vad som är en plastförpackning är svår. Så kan t.ex. vätskekartong klassas som pappförpackning såväl som plastförpackning. Detsamma gäller för förpackningarna för de s.k. lådvinerna. De handelshinder som ett nationellt krav på retursystem också för import innebär är ytterligare en faktor som talar mot förslaget. Regeringen har också uppmärksammat detta förhållande. Med tanke på alla ofullständigheter som redovisas och de tveksamheter i sak som finns borde förslaget inte lämnats i detta skick till riksdagen. Det är svårt att förstå brådskan. Problemen är inte så akuta att de inte förtjänar en grundlig analys och utredning innan regeringen lägger fram förslag till ny lagstiftning. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Returdryckesförpackningar, punkt 16 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 15 kap. 7 a § och lag om upphävande av vissa lagar avseende retursystem med pant för dryckesförpackningar samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:117 punkt 1 i denna del och motionerna 2002/03: MJ26 yrkande 10 och 2002/03:MJ315 yrkande 20 och avslår motionerna 2002/03:MJ24 yrkande 5, 2002/03:MJ25 yrkandena 1–3, 2002/03:MJ27 yrkande 5, 2002/03:MJ225 yrkandena 1–3, 2002/03:MJ337, 2003/04:MJ240 och 2003/04:MJ242 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Ett stort antal konsumentförpackningar återvinns inte eftersom de producerats utanför det svenska återvinningssystemet. Vi anser att den bästa lösningen skulle vara att EU kom överens om ett gemensamt system för t.ex. återvinning av aluminiumburkar. Om en bra lösning på EU-nivå inte uppnås bör man överväga att lägga ett större ansvar på försäljnings- och distributionsleden för återvinningen. Affärer som saluför förpackningar som inte ingår i retursystemen skall med vårt förslag kunna åläggas att erlægga en avgift till retursystemet för att man där tar emot förpackningen. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Returdryckesförpackningar, punkt 16 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 15 kap. 7 a § och lag om upphävande av vissa lagar avseende retursystem med pant för dryckesförpackningar samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 21. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ25 yrkandena 1–3 och avslår proposition 2002/03:117 punkt 1 i denna del och motionerna 2002/03:MJ24 yrkande 5, 2002/03:MJ26 yrkande 10, 2002/03:MJ27 yrkande 5, 2002/03:MJ225 yrkandena 1–3, 2002/03:MJ315 yrkande 20, 2002/03:MJ337, 2003/04:MJ240 och 2003/04:MJ242 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Det är högst otillfredsställande att en stor del av dryckesförpackningarna på den svenska marknaden i dag inte ingår i retursystemet. En utveckling av detta system till att inkludera också annat än inhemska aluminiumburkar och PET-flaskor, såsom propositionen skisserar, välkomnas därför. Dock framgår det tydligt av propositionen att formerna för ansvaret framför allt för importerade burkar och plastflaskor ännu inte utkristalliserats på ett sådant sätt att ens ett bemyndigande från riksdagen bör utgå till regeringen och myndigheter att meddela förordningar och föreskrifter. Innebörden hos och effekterna av dessa framtida föreskrifter är alltför oklara för att riksdagen i nuläget skall bemyndiga regeringen att besluta om ikraftträdande av de nu föreslagna förändringarna i miljöbalken. Regeringen konstaterar att retursystemen behöver utredas närmare vad avser importörers och parallellimportörers situation och att utvecklingen av den privata importen noga skall följas och vid behov åtgärdas. Lagförslag bör läggas fram först när konsekvenserna har utretts ordentligt. Enligt propositionen skall dock föremålet för den nya lagstiftning-

en, hanteringen av importerade dryckesförpackningar, behandlas av en utredning som ännu inte är tillsatt. Regeringen menar att det är för att tillgodose behovet av flexibilitet som det i propositionen föreslås att lagen om vissa dryckesförpackningar och lagen om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium upphävs och att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela bestämmelserna på förordningsnivå. Regeringen hävdar att det är angeläget att så snart som möjligt genomföra en reform i linje med vad Producentansvarsutredningen föreslagit. Med ett bemyndigande sägs möjligheterna att snabbt få de nya bestämmelserna på plats underlättas. Förvisso är det väsentligt att en förändring kommer till stånd så snart som möjligt, men propositionen utgör inte ett fullgott underlag för de föreslagna lagändringarna och för att riksdagens roll inte helt skall åsidosättas bör de nu föreslagna lagändringarna avslås. Regeringen bör få i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett bättre underbyggt lagförslag om ansvaret för återanvändning och återvinning av förpackningar för konsumtionsfärdig dryck gjorda av plast och metall. Eftersom problemen i retursystemet är akuta är det viktigt att regeringen handlar skyndsamt. Detta bör ges regeringen till känna.

22. Returdryckesförpackningar, punkt 16 (c)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken såvitt avser 15 kap. 7 a § och lag om upphävande av vissa lagar avseende retursystem med pant för dryckesförpackningar samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 22. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:117 punkt 1 i denna del och motion 2002/03: MJ27 yrkande 5 och avslår motionerna 2002/03: MJ24 yrkande 5, 2002/03: MJ25 yrkandena 1–3, 2002/03: MJ26 yrkande 10, 2002/03: MJ225 yrkandena 1–3, 2002/03: MJ315 yrkande 20, 2002/03: MJ337, 2003/04: MJ240 och 2003/04: MJ242 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Den privata införseln av alkohol ger upphov till en ansenlig mängd förpackningar, vilket gör att återvinningsmålet på t.ex. 70 % för glas inte är baserat på den totala mängden. Detta gäller även metallåtervinningen som får tillgång till de utländska ölburkar som inte går att panta i det befintliga retursystemet för aluminiumburkar, liksom de kartongförpackningar som finns för vin. Återvinningsmålet för dessa förpackningsslag måste därför justeras upp för att ambitionsnivån inte skall sänkas och dessa förpackningar hamna på deponi. Hänsyn måste även tas till materialbolagens merkostnad för insam-

ling och behandling av dessa privat införda material. Vi anser liksom regeringen att omfattningen av detta bör utredas och hoppas på ett skyndsamt förslag på finansieringslösning. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Bilar m.m., punkt 18 (kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i bilskrotningslagen (1975:343) och tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 23. Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:117 punkt 1 i denna del och motionerna 2002/03:T466 yrkande 33, 2002/03:MJ211 och 2002/03:MJ428 yrkande 6 och bifaller delvis motionerna 2002/03:MJ377 yrkande 7 och 2003/04:T563 yrkande 1.

Ställningstagande

Svensk fordonspark är av hög ålder. Vid omställningen till ett grönt transportsystem är det viktigt att främja att gamla bilar byts ut och tas om hand på ett miljöriktigt sätt. Vi vill därför höja skrotningspremien för bilar i syfte att stimulera ökad skrotning av uttjänta bilar. Detta skulle dels främja kvaliteten på Sveriges bilpark, dels motverka problemet med övergivna skrotbilar i naturen. Enligt den utredning som gjordes om skrotningspremien (SOU 1997:126) torde en kraftig höjning även under en begränsad period innebära att många gamla bilar med dåliga säkerhets- och miljöegenskaper försvinner ur trafik ganska snabbt. För att inte hämma nybilsförsäljningen bör inte hela skrotningspremien läggas på nybilspriset enligt dagens princip. Om man begränsar perioden med höjd premie, bör detta kunna vara möjligt. Detta bör ges regeringen till känna.

24. Gräsklippare m.m., punkt 19 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 24. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:MJ377 yrkande 8 och 2003/04:T563 yrkande 2.

Ställningstagande

En orenad, äldre gräsklippare släpper under en timmes användning ut lika mycket miljöskadliga föroreningar som en modern bil gör under 4 000 kilometers körning. Jag anser att en skrotningspremie för äldre båtmotorer och gräsklippare skulle vara en effektiv miljöförbättrande åtgärd som på kort tid miljömässigt skulle löna sig. Detta bör ges regeringen till känna.

25. Slutförvaring av kvicksilver, punkt 20 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Jan Andersson (c), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 25. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03: MJ24 yrkande 6, 2002/03: MJ26 yrkande 12 och 2002/03: MJ27 yrkande 10 och avslår motion 2002/03: MJ27 yrkande 9.

Ställningstagande

Vi anser att frågan om slutförvaring av kvicksilver bör utredas vidare. Utredningen bör överväga möjligheten att tillåta alternativ till slutförvaring om man kan uppvisa ett miljömässigt bättre eller likvärdigt alternativ. I Sverige finns kvicksilver, förutom i gruvindustriavfallsslam och SAKAB:s insamlade produkter, i kloralkaliindustrins elektrolytiska process i form av metalliskt rent kvicksilver. Detta rena metalliska kvicksilver går utmärkt att använda som råvara för fortsatt bruk. I dag finns inte någon känd teknik för att genomföra förslaget till djupförvaring av metalliskt kvicksilver på det sätt som föreslås. Kostnaderna är okända men sannolikt mycket höga. Utredningen bör dessutom överväga vilka åtgärder som bör vidtas innan en gemensam lösning på problemet utarbetas inom EU. Kostnaden för hantering av kvicksilveravfall kan vid återanvändning fördelas på flera parter och insatserna kan göras kraftfullare i ett gränsöverskridande scenario. En export behöver inte leda till att ansvaret som åvilar producenten försvinner, särskilt inte inom den gemensamma europeiska marknaden. Utredningen bör koncentrera sig på säkerhetstänkande, samordning och flexibla lösningar. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Bygg- och rivningsavfall, punkt 21 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 26. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ24 yrkande 7.

Ställningstagande

Regeringen anger att ett par myndigheter inte klarat av sina uppgifter. Om problemet beror på otydlig lagstiftning är det korrekta förfaringssättet att föreslå nya lagar som riksdagen skall ta ställning till. Om problemet beror på bristande kompetens hos myndigheterna har regeringen medel att åtgärda detta genom antingen regleringsbrev eller personförändringar i myndigheternas ledning. Detta bör ges regeringen till känna.

27. Övriga frågor, punkt 24 (c)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 27. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:MJ27 yrkande 7 och avslår motion 2002/03:MJ311.

Ställningstagande

Ett exempel på när styrmedlen inte gynnar nya innovationer är framställningen av biogas. Biologisk behandling som genererar biogas behandlas fördelaktigare än andra tekniker, som också visat sig fungera för att framställa t.ex. ersättning för diesel ur avfall. Antagligen finns det massor av liknande exempel som kanske inte får chansen att utvecklas enbart på grund av att styrmedlet är snävt utformat. Samhällets styrmedel skall inte få hämma nya tekniska lösningar. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Skatt på avfall som förbränns, punkt 7 (mp)

Åsa Domeij (mp) anför:

Miljöpartiet ser med oro på den snabba utbyggnaden av sopförbränning i landet. Den politiska målsättningen att i första hand minska avfallsmängderna, i andra hand materialåtervinna och först i tredje hand förbränna uppnås ej. I dag förbränns stora mängder avfall som skulle kunna gå till materialåtervinning. Därför behövs ekonomiska styrmedel för att gynna materialåtervinning och biologisk behandling. Även om utskottet öppnar för att det kan vara möjligt att använda sig av andra ekonomiska styrmedel än en skatt, anser Miljöpartiet att en skatt sannolikt är det som är enklast och effektivast att införa.

2. Gräsklippare m.m., punkt 19 (mp)

Åsa Domeij (mp) anför:

Miljöpartiet delar uppfattningen att äldre tvåtaktsmotorer medför oacceptabla miljökonsekvenser. Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna kom, i samband med budgetuppgörelsen hösten 2003, överens om att tillsätta en arbetsgrupp för att ta fram åtgärdsförslag för att bl.a. lösa problemet med äldre båtmotorer.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2002/03:117 Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp:

1. att riksdagen dels antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken, lag om upphävande av vissa lagar avseende retursystem med pant för dryckesförpackningar, lag om ändring i bilskrotningslagen (1975:343),
2. dels godkänner regeringens förslag om nya delmål till miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö (avsnitt 6.2.1),
3. dels bemyndigar regeringen att sälja återstående aktie i Sydkraft SAKAB AB (avsnitt 10).

Följdmotioner

2002/03: MJ23 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen avslår propositionen så vitt avser regeringens förslag om bemyndigande att sälja aktieinnehavet i Sydkraft SAKAB AB.

2002/03: MJ24 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till delmål under målet God bebyggd miljö i enlighet med vad i motionen anförs.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbränning av avfall.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsyn och vägledning.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag om bemyndigande vad gäller att meddela föreskrifter om krav på varors sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet i enlighet med vad i motionen anförs.
5. Riksdagen avslår regeringens förslag till retursystem för dryckesförpackningar av plast och metall i enlighet med vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om slutförvar av kvicksilver.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omhändertagande av rivningsavfall.

2002/03: MJ25 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

1. Riksdagen avslår propositionens förslag avseende 15 kap. 7 a § miljöbalken.
2. Riksdagen avslår propositionens förslag till lag om upphävande av vissa lagar avseende retursystem med pant för dryckesförpackningar.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med ett bättre underbyggt lagförslag om ansvaret för återanvändning och återvinning av förpackningar för konsumtionsfärdig dryck gjorda av plast och metall.
4. Riksdagen beslutar att föreskrifter enligt 15 kap. 7 § 3 miljöbalken i fråga om andra varor än förpackningar endast får meddelas om föreskrifterna föranleds av förändringar i EG-rätten.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett forskningsprogram som stöder utvecklingen mot hållbar produktion.

2002/03: MJ26 av Lennart Fremling m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma med en avrapportering rörande det lokala samrådet mellan producenter och kommuner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en hållbarhetskommission.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avfallspolitiken.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om delmål för återvinning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bryta upp kommunernas monopol vad gäller avfallshandtering för farligt avfall.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bestämmelsen i 15 kap. 10 § miljöbalken bör tas bort.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en differentierad skatt på förbränning av avfall.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om producentansvaret.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kretslopps försäkringar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återvinning av importerade förpackningar.
11. Riksdagen avslår regeringens förslag om att utöka dagens lagstiftning vad gäller föreskrifter om krav på varors sammansättning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bergförvaring av kvicksilver.

2002/03: MJ27 av Jan Andersson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att samhällets totala avfallsmängd måste minskas och att resurssnåla kretslopp skall vara en tydlig målsättning i avfallshanteringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att giftfria kretslopp tydligt skall forma avfalls-systemet och även knyta miljömålet En giftfri miljö till avfallshanteringen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att konsumentens motivation och möjligheter att enkelt kunna sortera sitt avfall sätts i fokus.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa en skatt på förbränning av osorterat avfall.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att justera målen för vissa förpackningsmaterial med anledning av den privata införseln av sådana förpackningar i landet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att sammankoppla mängden matavfall som behandlas biologiskt med mängden växtnäring som återförs till växtodling.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att skattebefria all generering av biogas, oavsett typ av behandling.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att en frivillig försäkringslösning införs i producentansvaret.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att säkerställa att mellanlagringen av avfall med kvicksilvernehåll inte orsakar någon risk för människors hälsa eller miljön, i väntan på ytterligare teknik.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om slutförvaring av kvicksilver.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03: T466 av Sven Bergström m.fl. (c):

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja skrotningspremien i syfte att stimulera ökad skrotning av uttjänta bilar.

2002/03: MJ211 av Birgitta Sellén och Sofia Larsen (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheten att höja skrotningspremien på bilar.

2002/03: MJ217 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt ansvar för klassificering och karakterisering av förorenade områden.

2002/03: MJ225 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att producenter av aluminiumburkar genom producentansvaret bör åläggas att återta deformerade burkar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett parallellt returburkssystem bör upprättas för aluminiumburkar utan svenskt ursprung.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att producentansvaret även skall gälla återtagande av aluminiumburkar som blivit oräknade på grund av att returburksautomat saknas.

2002/03: MJ251 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om möjligheterna för kommunerna att återvinna avfall.

2002/03: MJ270 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten bör anta en strategi för att successivt minska den totala mängden avfall.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett utökat producentansvar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera ökad återvinning och återanvändning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall redovisa hur landets biologiska behandlingsmetoder skall byggas ut i tillräcklig omfattning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett nationellt mål bör införas för återvinning av matavfall från verksamheter som storkök, restauranger och butiker.

2002/03: MJ311 av Mikaela Valtersson (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insamling av hästskor.

2002/03: MJ315 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kretslopps försäkringar.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett gemensamt europeiskt pantsystem för aluminiumburkar.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett kontroll- och deklarationssystem av träflis.

2002/03: MJ319 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en ambitionshöjning på området Giftfri miljö för åren efter 2004 och att riksdagen därför begär att regeringen tar fram en strategi för hur saneringsarbetet skall se ut efter 2004.

2002/03: MJ337 av Hillevi Larsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en gemensam EU-standard för returförpackningar.

2002/03: MJ377 av Lars Gustafsson m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att höja skrotningspremien för bilar utan katalysator.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa skrotningspremie för äldre gräsklippare och utombordsmotorer.

2002/03: MJ428 av Maud Olofsson m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja skrotningspremien för uttjänta bilar i syfte att motverka problemet med övergivna skrotbilar i naturen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbränning av avfall.

2002/03: MJ432 av Alf Svensson m.fl. (kd):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bygga ut sorterande system så att näringsämnen kan återvända till kretsloppet.
14. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning i syfte att införa hushållsnära insamling av batterier och annat farligt avfall.

2002/03: MJ489 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbyggnad av sopförbränningsanläggningar.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04: T563 av Lars Gustafsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att höja skrotningspremien för bilar utan katalysator.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa skrotningspremie för äldre gräsklippare och utombordsmotorer.

2003/04: MJ240 av Helene Petersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett gemensamt retur- och pantsystem inom EU.

2003/04: MJ242 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att producenter av aluminiumburkar genom producentansvaret åläggs att återta deformerade burkar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett parallellt returburkssystem upprättas för aluminiumburkar utan svenskt ursprung.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att producentansvaret även skall gälla återtagande av aluminiumburkar som blivit oräknade på grund av att returburksautomat saknas.

2003/04: MJ400 av Alf Svensson m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bygga ut sorterande system så att näringsämnen kan återvända till kretsloppet.

2003/04: MJ472 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en hållbarhetskommission med uppgift att finna de systemfel som motverkar hållbar utveckling.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bryta upp kommunernas monopol vad gäller hantering av farligt avfall.

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma med en avrapportering rörande det lokala samrådet mellan producenter och kommuner.

2003/04: MJ474 av Maud Olofsson m.fl. (c):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbränning av avfall.

2003/04: Bo253 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en hållbarhetskommission.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 15 kap. 7 § skall ha följande lydelse,

dels att det i balken skall införas två nya paragrafer, 15 kap. 5 a och 7 a §§, samt närmast före 15 kap. 5 a § en ny rubrik av följande lydelse och

dels att det närmast före 15 kap. 9 § skall införas en ny rubrik av lydelsen "Bemyndigande att meddela föreskrifter om hantering av avfall".

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

Avfallsinnehavarens ansvar

5 a §

Den som innehar avfall skall se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

En bestämmelse om att producenter kan åläggas skyldighet att ta hand om avfall finns i 6 §. Bestämmelser om att kommuner har och kan åläggas skyldighet att ta hand om avfall finns i 8, 10 och 17 §§.

7 §

Föreskrifter enligt 6 § får även avse krav på förpackningars sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet.

Föreskrifterna får vidare avse skyldighet för producenterna att

1. märka en vara eller en förpackning,

2. lämna uppgifter av betydelse för producentansvaret om vilka ämnen och material som en vara eller en förpackning innehåller samt om insamling, återanvändningsgrad,

För att främja en minskad uppkomst av avfall eller en hälso- och miljömässigt godtagbar hantering av avfall får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldigheter för producenterna att

1. märka en vara eller en förpackning,

2. lämna uppgifter av betydelse för producentansvaret om vilka ämnen och material som en vara eller en förpackning innehåller samt

Nuvarande lydelse

återvinningsgrad eller andra förhållanden.

Föreslagen lydelse

om insamling, återanvändningsgrad, återvinningsgrad eller andra förhållanden och

3. se till att varor eller förpackningar har en viss sammansättning, återanvändbarhet och återvinningsbarhet.

Föreskrifter enligt första stycket 3 får i fråga om andra varor än förpackningar endast meddelas om föreskrifterna behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

7 a §

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får i fråga om förpackningar för konsumtionsfärdig dryck gjorda av plast eller metall meddela föreskrifter om

1. skyldighet för producenter att se till att sådana förpackningar omfattas av retursystem för återvinning och återanvändning,

2. skyldighet för producenter att se till att retursystemen utformas så att de genom utbetalning av pant eller premie uppmuntrar att förpackningar lämnas tillbaka till systemen,

3. förbud för producenter att överlåta eller saluföra förpackningar som inte ingår i ett retursystem,

4. krav på att förpackningar som ingår i retursystem skall förses med märkning med uppgifter om systemet,

5. krav på tillstånd för att yrkesmässigt driva ett retursystem eller tappa konsumtionsfärdig dryck i förpackningar av plast eller metall eller till Sverige föra in konsumtionsfärdig dryck i sådana förpackningar,

6. avgift vid införsel och andra föreskrifter som kan behövas för att säkerställa att inhemska och till

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Sverige införda förpackningar för konsumtionsfärdig dryck gjorda av plast eller metall kan konkurrera på lika villkor.

Denna lag träder i kraft i fråga om 15 kap. 7 a § den dag regeringen bestämmer och i övrigt den 1 april 2004.

2.2 Förslag till lag om upphävande av vissa lagar avseende retursystem med pant för dryckesförpackningar

Härigenom föreskrivs att följande lagar skall upphöra att gälla den dag regeringen bestämmer:

1. lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium,
2. lagen (1991:336) om vissa dryckesförpackningar.

2.3 Förslag till lag om ändring i bilskrotningslagen (1975:343)

Härigenom föreskrivs i fråga om bilskrotningslagen (1975:343)

dels att nuvarande 15 d och 15 e §§ skall betecknas 15 e och 15 f §§,

dels att 15, 15 b, 15 c och 21 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 15 d, 22 och 23 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §¹

Avgiftsmyndigheten beslutar genom automatisk databehandling om skrotningsavgift på grundval av uppgifter i vägtrafikregistret.

Avgiften skall för avgiftsskyldig som avses i 12 § 1 och 2 betalas inom en månad efter utgången av den månad då avgiftsskyldigheten inträder och för avgiftsskyldig som avses i 12 § 3 senast tre veckor efter avgiftsskyldighetens inträde.

Avgiften betalas genom insättning på ett särskilt konto. Avgiften anses ha betalats den dag då betalningen har bokförts på avgiftsmyndighetens särskilda konto.

15 b §²

Om skrotningsavgift inte betalas i rätt tid, skall ränta tas ut med den räntesats som anges i 19 kap. 8 § skattebetalningslagen (1997:483). Ränta tas ut från och med den dag då *skatten* senast skulle ha betalats till och med den dag då avgiften betalas.

Om skrotningsavgift inte betalas i rätt tid, skall ränta tas ut med den räntesats som anges i 19 kap. 8 § skattebetalningslagen (1997:483). Ränta tas ut från och med *dagen efter* den dag då *avgiften* senast skulle ha betalats till och med den dag då avgiften betalas.

15 c §³

Om skrotningsavgift skall återbetalas, skall ränta utgå med den räntesats som anges i 19 kap. 14 § skattebetalningslagen (1997:483). Ränta utgår från och med den dag då *skrotningsavgiften* har betalats till och med den dag då avgiften återbetalas.

Om skrotningsavgift skall återbetalas, skall ränta utgå med den räntesats som anges i 19 kap. 14 § skattebetalningslagen (1997:483). Ränta utgår från och med *dagen efter* den dag då *avgiften* har betalats till och med den dag då avgiften återbetalas.

¹ Senaste lydelse 2002:404.

² Senaste lydelse 2002:404.

³ Senaste lydelse 2002:404.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse**15 d §*

Vid ränteberäkning enligt 15 b och 15 c §§ skall avrundning ske till närmast lägre hela kronotal. Räntebelopp under femtio kronor tas inte ut och återbetalas inte.

21 §⁴

Statens naturvårdsverk utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Naturvårdsverket utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet utövar den lokala tillsynen i varje kommun.

22 §

Den lokala tillsynsmyndigheten får besluta om de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna lag eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen skall efterlevas.

Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

23 §

Till böter döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bedriver yrkesmässig bilskrotning i strid med 2 §.

Den som överträtt ett vitesföreläggande döms inte till ansvar enligt första stycket för gärning som omfattas av föreläggandet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2004.

⁴ Senaste lydelse 2000:1436.